

**NATO az iskolatáskában
Mi vagyunk a NATO
Konferencia**

2017
December 15

A konferencia a NATO Public Diplomacy Division támogatásával valósult meg

MEGNYITÓ

Dr. Görög István

Tisztelt Vendégeink! Tisztelt Konferencia!

10 óra van! Köszönöm, hogy ilyen pontosan megjelent mindenki, így pontos időben kezdhetünk, ami egy katonás konferencián elvárás is lehet. Nagyon nagy szeretettel köszöntök minden megjelentet a mai konferenciánkon. A konferencia az „A NATO az iskolatáskában” címet viseli, és ebben a sorozatban ez a harmadik alkalom, hogy találkozunk. Először öt évvel ezelőtt, majd 14 hónappal ezelőtt találkoztunk. Úgy gondoltuk,

hogy nagyon fontos kérdésekről lesz szó. És nagyon örülök annak, hogy ilyen szép számmal eljöttek. A program látható a kiírásán, és az is látható, hogy a hallgatóság is szép számú.

Ezt a konferenciát a Honvédség és Társadalom Baráti Kör Székesfehérvári Szervezete kezdeményezte és szervezte meg a NATO-főtitkárság PDD, Brüsszel, támogatásával. Ennek egyik szellemi atyja Sajner Gyula nyugállományú ezredes úr – öneki adnám meg a szót.

Sajner Gyula

Tisztelt Konferencia!
Kedves Hölgyeim és Uraim!
Kedves Fiatalok!

Nagy öröm ilyen szép számban fiatalokat látni, jóllehet eredeti gondolatunk az volt, hogy ma délelőtt jobbra tanárokkal fogunk találkozni és néhány diákkal, de nagyon örülünk, hogy ilyen szép számban éppen azok vannak itt, akikről azt gondoljuk, hogy ennek az egész programnak a célpontjai és nagyon fontos főszereplői.

A biztonság olyan, mint a levegő: akkor érezzük igazán a fontosságát, amikor kevés van belőle.

Éppen ezért is, amikor riasztó hírek érkeznek kedvenc turista célirányainkból, városokból, pihenőhelyekről, üdülőhelyekről, szomszédos országokból, ahol nemzettársaink is fegyvert kell, hogy fogjanak – Ukrajnára gondolok – miközben mi nyugalomban és békességben tudunk sétálni az adventi vásárokon, azt gondoljuk, hogy az ilyen programoknak, mint „A NATO az iskolatáskában” időszerűsége van és lesz is.

Azt gondoljuk, a Honvédség és Társadalom Baráti Kör Székesfehérvári Szervezete azt gondolta, amikor ezt a konferenciát megszervezte, hogy tulajdonképpen itt a felelősségről van szó! Bár nem látszik a külső jegyekben sem, és talán kevesebbet is szóltunk erről előzetesen, de mindenesetre a felelősségről van szó. Arról a felelősségről, amit az iskola visel abban, hogy felkészítse a diákokat arra, hogy a biztonságért tenni kell. Amikor kikerülnek a diákok az életbe, akkor sok minden egyéb, más feladattal kell foglalkozniuk, de a biztonság garantálása is az ő vállukra fog nehezedni. Erre pedig fel kell készíteni a fiatalokat.

A héten végrehajtott programsorozat neve - és a mostani konferenciánknak is azt a jelmondatot választottuk: „Mi vagyunk a NATO”. Ezzel csatlakoztunk a NATO-központ májusban

megindult programjához, amely azt célozta meg, hogy bemutassa a NATO törekvéseit a békéért és az euro atlanti közös térség biztonságáért. Mi, a Honvédség és Társadalom Baráti Kör Székesfehérvári Szervezete nagyon szívesen csatlakozunk ehhez, mert azt gondoljuk nagyon fontos, hogy tudatosuljon bennünk, „mi vagyunk a NATO”. Mi, a 29 tagország, különböző képességekkel, de egyforma felelősséggel.

És itt jön a felelősség. Magyarországnak is megvan a maga felelőssége ebben. Mert hiszen „mi vagyunk a NATO”: diákok, tanárok, politikusok, döntéshozók, egyszerű állampolgárok, akik az utcán sétálunk. Mi, akik ennek az „árucikknek”, a biztonság nevű „árucikknek”, itt talán előadónk tudományos bölcsessége egy kicsit lázadozni kezd, mert árucikknek nevezem a biztonságot, de ennek a biztonságnak a megrendelői, fogyasztói és közvetítői is mi vagyunk. A biztonságnak pedig ára is van, amit meg kell fizetni. Ezt csak akkor érezzük, amikor nincs megfelelő biztonságunk, és hirtelen nagyon felmegy az ára. Amikor megfizethetlenné válik a biztonság, akkor már bizony megfizetnénk minden korábbi alacsonyabb árat, de már késő van!

Ezért is gondoljuk azt, hogy amikor immár harmadik alkalommal kinyitjuk ezt a bizonyos iskolatáskát tudós gondolkodókkal, pedagógusokkal, és nagy örömmel szolgál, hogy diákokkal együtt, nézzük meg, mit is célszerű beletenni. Hogyan célszerű felkészíteni a fiatalokat és önmagunkat az előbb említett felelősségre, arra, hogy egy élhető, biztonságos, emberi jövőt tudjunk garantálni. Ehhez a munkához és a mai tanácskozáshoz kívánok sok sikert, bölcs gondolatokat, és közös, együttes cselekvést.

Köszönöm szépen a figyelmet!

Dr. Görög István

Engedjék meg, hogy egy pár gondolatot még én is hozzáfűzzek. Itt, ebben a teremben hangzott el először a Honvédség és Társadalom Baráti Kör neve, Fehérvár társadalma előtt – ez jó húsz

évvel ezelőtt történt. Ez a 23 éve alakult civil szervezet, amelynek alapító elnöke dr. Gyuricza Béla, aki akkoriban országgyűlési képviselője volt ennek a városnak és a Baráti Körünknek alapítója, vezérezredes, tábornok, és ténylegesen

hadi gondolkodó ember, hadtudós is volt, már akkoriban közel egy évtizede azon töprengtek munkatársaival, hogy a rendszerváltást követően hogyan tudják Magyarország biztonságát garantálni. Sok minden elgondolás volt: például a körkörös védelem. Évek kellettek, és rádöbbsentünk arra, hogy úgy vagyunk, mint a konferenciánk és az eső előtti flash-mob NATO-csillagnál: nem tudtuk körülállni. Miért? Mert nem vagyunk annyian.

Aztán rá kellett döbbsenni arra, hogy az az erő, amivel akkor az ország rendelkezett, képtelen volt nemcsak, hogy körbeállni az országot, azaz, hogy körkörösén védeni ezt az országot, de képtelen volt arra, hogy azzal az ellenséggel kapcsolatosan, akiket abban az időszakban annak gondoltak, azzal bármit tehessenek. Ezért a mai gondolkodók már akkor úgy fogalmaztak, hogy ezt az egészet „csak” valakihez csatlakozva lehet megoldani. És valamikor a '90-es évek elején, '94-re nyílt meg a lehetőség arra, hogy a NATO nyitott kaput számunkra, és így a Varsói Szerződés után ismételtén lehetőség nyílt arra, hogy adott esetben kapcsolódhasson Magyarország egy új katonai szövetséghez, és a szövetségen keresztül biztosítsa az országunk biztonságát. Igen ám, de hát akkor is úgy volt, hogy a katonák javasoltak, és hát maguk a polgárok tudtak dönteni, hiszen most is a polgárokat fogják megszólítani, és 18 éves kora után mindenki, választópolgárként, ő fog dönteni arról, hogy mi legyen a saját és az országa sorsa. Akkor is így volt, 1997 őszére, egészen pontosan november 16-ára kiírták a NATO-népszavazást. A NATO-népszavazásról heves viták voltak, ebben a teremben is, és arról folyt a vita az Önök szülei, nagyszülei részvételével, hogy: „Akkor biztos, hogy jó-e az, hogy mi csöbörből vödörbe? – mondta az egyik bácsi. – Na, hát most hagyjuk el az egyiket, aztán most akarunk bemenni a másikba. Hát hogyan van ez az egész?” Végül is döntés született, és a döntés elsöprő győzelmet hozott, mármint abban a döntésben, hogy csatlakozni kell a NATO-hoz. Így, Magyarország, tehát nem a katonaság csatlakozott a NATO-hoz, hanem Magyarország tagja lett 1999. április 4-én a NATO Észak-atlanti Szövetség Szervezetének.

Akkor ez az úr, aki itt a képen van, már Magyarország polgári kormányának

biztonságpolitikáért felelős vezetője, nemzetbiztonsági főtanácsadója, és így vesz részt ő is ezen az aláíráson. Ez, még egyszer: 1997-ben volt.

A következő dátum, amire utaltam: 1999. Ez a

kis civil szervezet, amely ma 23-dik éves és működik, itt Székesfehérváron, azóta sem tévesztett célt. Ugyanúgy azon munkálkodik, hogy a környezetében élő polgárokat tájékoztassa arról, hogy adott esetben a biztonság kérdésében mi a helyzet, és ezért, hogy ha úgy tetszik, felhívja a figyelmet arra, hogy mit kellene tennünk nekünk, polgároknak, annak érdekében, hogy ez a biztonság szavatolható legyen. 2005-ben ez a szervezet akkor 10 éves volt, és ellátogathatott a NATO-központba egy kirándulás keretében – ezt mutatom. A következő ilyen, amit tettünk, ez 2005-ben: elkezdődött a NATO-tájékoztatásnak valamilyen együttműködése a NATO-val. És így van itt ez az úr, aki akkor a NATO-t képviselte, és 2013-ban ismét lehetőség volt vele találkozunk, és most, ebben az évben pedig szintén neki köszönhetően, hogy ha úgy tetszik, kaptunk rá forrást, hogy ezt a konferenciát itt az év végén megszervezhessük. Őt Rábai Zsoltnak hívják.

Tehát ezek az előzmények, és mindezt csak azért szerettem volna elmondani, mert nem úgy néz ki, hogy mindig ugyanaz van az iskolatáskában. Az iskolatáskába mindig azt kell beletenni, ami éppen szükséges, hiszen nem visszük el az egész otthoni szobánk tartalmát az iskolatáskánkban. Ma is keressük azt, hogy mit kell belerakni, és hát ennek eredményeként állt össze, a mi elgondolásunk szerint, az a menetrend, amiben

az első előadó arról fog szólni, hogy a NATO szerepe mi a mai napon a biztonság garantálásában. Vajon, ha visszakérdezek erre az előbb említett példára: a bácsi, aki föltette a kérdést, hogy „vajon kell-e nekünk?“, most is

erre kellene választ adnunk, kell-e ez nekünk? Szólítom első előadómat, dr. Varga Gergely tudományos munkatársat, aki a Stratégiai és Védelmi Kutatóintézetből érkezett.

DR. VARGA GERGELY: A NATO SZEREPE BIZTONSÁGUNK MEGŐRZÉSÉBEN

Köszönöm szépen én is a megtisztelő meghívást, felkérést, és én is örülök, hogy ilyen szép számmal vannak jelen, különösen a fiatalok ezen mai rendezvényen, amely valóban rólunk szól, nemcsak Magyarországról, nemcsak a

politikáról, nemcsak a politikusokról, hanem mindannyiunkról szól, hiszen a biztonságunk, az egy olyan érték, amely soha sem adott, amely soha sem magától értetődő. És ehhez kapcsolódóan szeretnék néhány felvezető gondolatot adni arról, hogy ha a NATO-ról beszélünk mint egy védelmi szövetségről, mint egy szövetségi rendszerről, amelynek Magyarország is tagja sok más európai és észak-amerikai állammal, akkor mindenképpen a biztonság mint fogalom az, amelyből ki kell indulnunk. Érdekes röviden arra gondolnunk, hogy vajon, visszatekintve akár az elmúlt egy évet, hallhattunk terrortámadásokról, hallhattunk a Közel-Keletről, folyamatosan, immár évek óta az elhúzódó háborúkról, akár Szíria esetében, vagy Líbiáról. Vajon biztonságosabb lett-e a világ az elmúlt egy évben vagy az elmúlt években? Az Egyesült Államokban van egy intézet, amelyik évente kiad egy ún. globális békeindexet. Ez egyfajta mérőszám, amely azt méri, hogy vajon békésebb lett-e a világ az

elmúlt egy évben. És mindenféle tényezőt ezzel figyelembe vesznek, amikor ezt a mérőszámot kiadják, kezdve azzal, hogy vannak-e háborúk az adott országban, vannak-e fegyveres csoportok, van-e stabil kormánya az adott országnak. És e szerint a világ békésebb lett tavaly óta.

A 2017-es év, az összességében kevesebb fegyveres konfliktust, kevesebb halálos áldozatot hozott, mint a megelőző év. És ebben Európa továbbra is szinte messze a világ egyik legbékésebb térségének számít. Ugyanakkor, ha arra nézünk, hogy a híradásokból, a közösségi médiákból milyen híreket kapunk, akkor valóban van az embernek egy olyan érzete, hogy: Ez valóban, tényleg így van? Tényleg biztonságosabb világban élünk, mint egy éve, két éve? Ugyanez a globális békeindex azt mutatja, hogy Észak-Afrika és a közel-keleti térség összességében továbbra is rendkívüli biztonsági problémákkal, kockázatokkal küzd, és ezeknek a térségeknek a biztonsági helyzete tovább romlott az elmúlt egy évben. Ráadásul, Európára nézve, az orosz–nyugati kapcsolatok továbbra is nagyon sok problémát hordoznak magukkal, nagyon sok feszültséget hordoznak magukkal. Ha esetleg csak arra gondolnak, hogy az elmúlt egy év folyamán is hányszor volt híradás arról, hogy milyen nagyszabású hadgyakorlatok zajlottak Kelet-Európában, már Oroszország részéről, milyen incidensek történtek a légtérben, a világtengereken, orosz vadászgépek szinte méterekre megközelítenek amerikai hadihajókat a Balti-tengeren, amely a korábbi években szinte elképzelhetetlen volt.

Mindezekre csak azért kívánok utalni, hogy lássuk, hogy a biztonság valóban mindig nézőpont kérdése. Sosem lehetünk teljesen biztosak abban, hogy a holnap mit hoz, és mindig figyelemmel kell lenni arra, hogy melyek azok a kockázatok, melyek azok a tényezők, amelyek

akár a szomszédságunkban is holnap, holnapután talán közvetlenül a mi biztonságunkat is, közvetlenül, érintheti, negatívan befolyásolhatja.

Alapvetően három fő kérdéstről szeretnék beszélni Önöknek a mai előadás folyamán. Melyek azok a legfontosabb biztonsági kihívások napjainkban, amelyek Európát és Magyarországot is elsődlegesen érintik? A köznapi életben is, a híradásokban is, bizonyos tekintetben a napi tapasztalatokban is, úgy gondolom, hogy mindezeket érzékelhetjük. Mi a szerepe mindebben a NATO-ban, milyen válaszokat fogalmaz meg a NATO, és benne Magyarország? Hogyan, milyen módon járul hozzá Magyarország ahhoz, hogy önmaga biztonságát és Európa biztonságát is szolgálja? S végül, de nem utolsó sorban, érdemes röviden rátekinteni arra is, hogy bizony a NATO sem egy tökéletes intézmény, a NATO sem egy tökéletes egység, hanem abban nemzetállamok vannak, amelyeknek vannak sajátos érdekeik, sajátos szempontjaik, mindenki hozza a maga kultúráját, a maga történelmét, és néha vannak olyan kérdések, amelyekben igen eltérő érdekek, nézőpontok ütköznek egymással. És ebben fontos látnunk, hogy mik azok a magyar érdekek, amelyeket képviselnünk kell, amelyeket a NATO-ban is fontos megjeleníteni, és ilyen értelemben befolyásolni azt, hogy a NATO hogyan készüljön a jövőre, milyen feladatokat lásson el, és milyen módon készítse fel magát arra, hogy a jövőben is biztonságban tudhassa a tagjait.

Alapvetően, ha azt nézzük, hogy a NATO milyen külső biztonsági fenyegetettségekkel néz szembe, három fő földrajzi csoportot lehet elkülöníteni: van egy keleti dimenzió, Kelet-Európa. Itt elsősorban, ugye, Oroszországra utalhatunk, amely, visszatekintve is az évszázadokra, mindig is egyfajta kockázati tényezőt is jelentett, különösen Közép-Európa számára. Gondolhatunk itt, ugye, visszatekintve a történelmi tanulmányainkból 1848–49-re, mikor Oroszország segítségét kérte a Habsburg Birodalom; gondolhatunk itt az első

világháborúra, ugye, aminek 100 éves évfordulóját üljünk idén is; gondolhatunk itt, ugye, a második világháborúra és az azt követő 40-50 évre, ugye, a Szovjetunió formájában. Tehát Oroszország mindig is Közép-Európa, és benne Magyarország tekintetében is nagyon fontos tényező volt a biztonság tekintetében, és nincsen ez másképp ma sem.

E tekintetben érdemes röviden utalni az ún. hibrid háborúra, amelyet sok mítosz leng körül. Tulajdonképpen azt lehet mondani, hogy nincs új a Nap alatt, csak ahogy új technológiák, új technikai csodák kerülnek elő, kerülnek a katonák, politikusok kezébe, ezeket használják a nemzetállamok is arra, részben, hogy érdekeiket érvényesítsék. Hibrid háború, a területvédelem kérdése előkerül. Akár meg lehetne kérdezni a balti országokat vagy Lengyelországot, hogy mit gondolnak arról, ugye, Oroszország szomszédságában, hogy Ukrajnában, illetve a Krím-félszigeten Oroszország milyen politikát folytatott az elmúlt években. Akár utalhatunk az információs hadviselésre Oroszország részéről, amelyben híreket, álhíreket gyárt és fejleszt különböző formákban, a nyugati országokban. De utalhatunk itt, ugye, akár magára a kelet-ukrajnai háborús konfliktusra is, amely bizonyos tekintetben a NATO és az Európai Unió részéről is egyfajta segítséget, egyfajta támogatás nyújtását jelentheti felé.

Van a déli dimenzió. Összefoglalva így lehet tekinteni azokat a biztonsági kihívásokat, amelyek Észak-Afrika és a Közel-Kelet térségéről érkeznek Európa NATO-tagállamai felé. Itt, ugye, említhető a terrorizmus, a gyenge államok, tulajdonképpen a nem működő államokról is beszélhetünk, akár Líbia esetében: 2011 óta nincsen kormányzat, nincsen működő parlament, nincsen működő hadsereg, rendőrség. Mindezek nagyon nagy biztonsági problémákat jelentenek, nemcsak Líbia és a közvetlenül szomszédos országok számára, hanem Európa számára is, amint, például, az így megnövekedett illegális migráció kapcsán is tapasztalhatjuk.

És van végül egy globális dimenzió is, amely tulajdonképpen az egész Föld politikai térképét áthatja, amely összefügg szorosan az egyfajta globális hatalmi átrendeződéssel, ami az elmúlt 10-15 évben felgyorsult, amelyben Észak-Amerika és Európa korábbi meghatározó vezető szerepe lényegében megkérdőjeleződik vagy csökken a világ más térségeihez képest. Ugye, Ázsia, benne Kína, India felemelkedése, Oroszország, elsősorban Oroszország katonai megerősödése. Mindezekben azt tapasztalhatjuk, hogy a korábban élvezett katonai, gazdasági és – bizonyos tekintetben – kulturális fölény is, amelyet a Nyugat gondolt magáról, ez igenis megkérdőjeleződött az elmúlt évek folyamán. És ebben a tekintetben az ún. globális közös terekben, amelyeket minden állam, minden nemzet használ, pl. világtengerek, világűr, a nemzetközi légtér, vagy akár a virtuális világ, a kibertér, amelyet a számítógépes hálózatok használnak. Ezeket mindenki használja, mindenki jelen van benne, ugye, ezekben mégis egyfajta verseny indult meg arra nézve, hogy ki az, aki ezeket leginkább ellenőrizni, befolyásolni tudja, aki akár a számítógépes hálózatokra az üzeneteket jól meg tudja fogalmazni, és el tudja juttatni annak, akinek szeretné, és meg tud győzni arról, hogy neki van igaza, és nem a másoknak.

Milyen fontos globális biztonsági fejleményt érdemes röviden áttekinteni, ami hat a NATO-ra, a NATO szerepére a világon? Az előbb is utaltam rá: a NATO korábbi igen tetemes katonai fölénye csökken a világ többi térségéhez és egyes felemelkedő hatalmakhoz képest. Ezen belül pedig különösen szembetűnő Európa gyengesége, a NATO európai, ún. pillérének a gyengesége, ha összehasonlítjuk azzal, hogy az Egyesült Államok milyen katonai erőt képvisel. Mindemellett a biztonsági kihívásoknak a száma is növekszik, egyre több háború, egyre több konfliktus, egyre több olyan biztonsági kihívással szembesülünk, mint az illegális migráció, a fegyverkereskedelem vagy a terrorizmus, és ezeknek a bonyolultsága, összetettsége is növekszik. Nemcsak egyszemélyes konfliktusokról van szó, nemcsak

1. ábra

egyszerű, idézőjelbe tett „egyszerű” államközi fegyveres harcokról van szó, hanem bonyolult politikai, gazdasági, kulturális szempontok is felmerülnek egy-egy konfliktus kialakulásakor. Ezen az ábrán (1. ábra) csak röviden lehet szemléltetni azt a fajta – katonai erőviszonyokban tapasztalható – elmozdulást, amely az elmúlt 10-15 évben történt. Látható, hogy a NATO tagjai, ugye, az Egyesült Államok, illetve a NATO Európa összességében ismét messze többet költ haderejére, amely nyilvánvalóan aztán a tényleges harci képességekben, a fegyverzetek minőségében, a katonák kiképzettségében is megmutatkozik. Tehát ez az előny, ez továbbra is tetemes, ugyanakkor látható, különösen Európa, amely a világoskék rubrikában található – szinte Kína már beéri, és Oroszország sincs nagyon messze Európától. Tehát itt is tapasztalható egy olyanfajta elmozdulás, amely Európa számára figyelmeztető lehet.

Hasonló változásokat tapasztalhatunk, hogy ha picit a számokat nézzük, 2005 és 14 között milyen változások történtek (2. ábra) a védelmi kiadásokra, a katonai képességekre történő költségvetéseket tekintve: Az Egyesült Államok nagyon picit csökkentette is ez alatt a tíz év alatt a védelmi kiadásait, ugyanakkor óriási előnye volt. Van egyfajta mozgásteret arra nézve, hogy némi csökkenés is még nem látszik meg igazából a katonai képességein. Az Európai Unió ezzel szemben majdnem 10 %-os csökkenést szenvedett el, amely 14-ig, ez a trend, ez az utóbbi 1-2 évben megállni, talán megfordulni is

2. ábra

látszik, de látható, hogy milyen irányú elmozdulás történt az elmúlt évtizedben. Ehhez képest pedig egész Oroszország közel duplájára emelte katonai kiadásait ezen időszak alatt; Kína még ennél is többel, 167 %-kal emelte katonai kiadásait, és ez a dinamikus növekedés, ez továbbra is folytatódik Kína részéről. Szaúd-Arábia, India: szintén látható, hogy noha Európához képest jóval kisebb katonai hatalmáról van szó, mégis milyen jelentős katonai ráfordításokat hajtottak végre ebben az időszakban. Tehát mindenképpen tapasztalható egyfajta jelentős elmozdulás a katonai erőviszonyok tekintetében.

Európa biztonsága. Ugye, említettük, hogy valóban, Európa maga, illetve a NATO-tagállamok továbbra is a világ legbiztonságosabb térségének tekinthetőek. Ám, ha körbenézünk: Líbia – fegyveres konfliktusok, nincsen működőképes központi kormányzat; Egyiptom – terrortámadások, alig egy hónapja, talán emlékeznek rá, vagy hallottak róla, hogy több mint 300 halálos áldozattal történő robbantás a Sínai-félszigeten. Szíriáról, azt gondolom, nem is kell nagyon sokat mondani; Irak – Iszlám Állam, kurd kérdés; és végül, de nem utolsó sorban számunkra, Kelet-Ukrajna – háború, kelet-ukrajnai konfliktus Ukrajna és Oroszország között.

Ha mindezeket áttekintve valamelyest, főleg az ún. keleti dimenzióra fókuszálunk, akkor érdemes megvizsgálni, hogy Oroszország mennyiben és miben is jelenthet kihívást

Magyarország biztonsága szempontjából a jelenben, illetve a közeljövőben. 2014-ben Oroszország ún. „kis zöld emberek” segítségével elfoglalta a Krím-félszigetet, amely korábban Ukrajna területéhez tartozott, és amely nemzetközi jogi értelemben is Ukrajna része volt. És ezt a nemzetközi jogot és több európai egyezményt is megszegve, Oroszország elfoglalta a Krím-félszigetet. Kelet-Ukrajna: mint az előbbi térképen is látható volt, továbbra is egyfajta alacsony intenzitású konfliktusról beszélhetünk, holott az áldozatok száma így is több tízezerre tehető, és ugye, ahogy említésre is került, sajnos magyar

honfitársaink, illetve nemzettársaink is áldozatául estek már ennek a konfliktusnak.

Nagyszabású hadgyakorlatok Oroszország nyugati részében, elsősorban a balti államok közelében, Lengyelország közelében. Légi incidensek, akár a Balti-térségben, akár a Fekete-tenger térségében, ahogy korábban említésre került számos alkalommal: orosz vadászgépek veszélyesen megközelítettek amerikai hadihajókat vagy NATO-hadihajókat, más vagy NATO-felségjelű repülőgépeket, amelyek könnyen egyfajta eskalációhoz is vezethetnek, hogy ha rosszkor rossz félreértés történik. És egyfajta általános, erőteljes orosz fegyverkezés is tapasztalható mindemellett, amelyet, ugye, Oroszország élén, ugye, Vlagyimir Putyin szeret sokszor demonstrálni is a nyugati világ felé.

Mindez azonban nem új keletű, csak nagyon röviden áttekintve, a NATO–nyugati kapcsolatok, sajnos az elmúlt másfél évtizedben egyfajta negatív irányt vettek, amelyben, ha önkritikusak vagyunk, a Nyugatnak is van, természetesen, szerepe. Ebbe most talán nem érdemes részleteibe belemenni, de ami a lényeges számunkra, hogy a NATO–nyugati kapcsolatokban sajnos a katonai eleme, a biztonság eleme nagyon erőteljesen előtérbe kerültek az elmúlt években. 2008-ban egy rövid lefolyású grúz–orosz háború zajlott le; 2014-ben – ahogy említettük – a Krím anektálása, illetve egészen napjainkig elhúzódik a kelet-ukrajnai konfliktus; és mindemellett a korábban említett,

nem éppen orosz baráti lépések a Nyugat felé, illetve a NATO tagállamai felé.

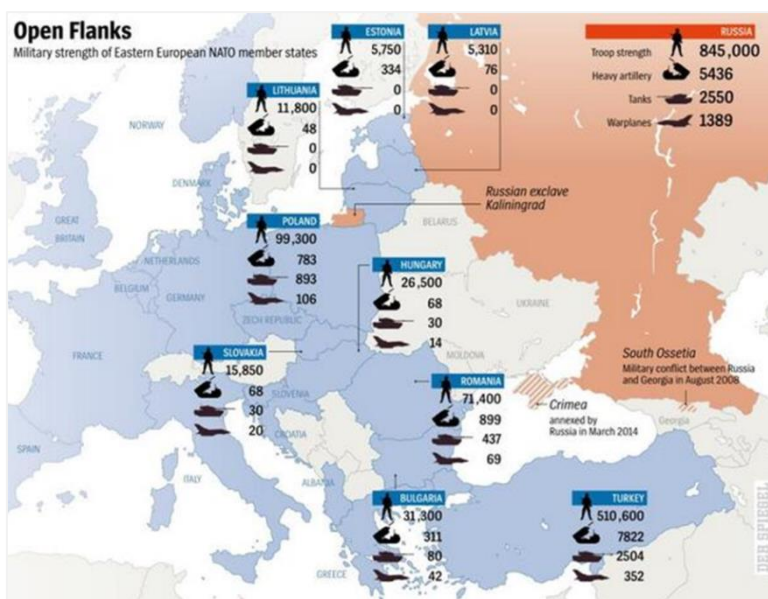
Itt csak egy rövid áttekintést mutatnék (3. ábra) arról, hogy milyenek is az erőviszonyok Oroszország és a közeli NATO-tag szomszédjai között. Itt láthatóak az orosz alapvető számok.

Kétségtelenül a mennyiség nem mutat mindent minőségben, minőségi tekintetben, de azért érzékelhetőek azok az erőviszonyokbeli különbségek, amelyek meghatározzák a térség erőviszonyait. A közel egymilliós haderő, a balti államok néhány ezres létszáma, Lengyelország,

tekintetben egy jóval nehezebb történelmi örökség terheli kapcsolataikat Oroszország felé. Ugyanakkor az előbb felsoroltak tekintetében Oroszország biztonsági kihívást is jelent, hiszen akár a nemzetközi jog tiszteletben tartása, akár egy-egy ország területi szuverenitásának tiszteletben tartása, az mindenképpen magyar érdek.

Mindez nem zárja ki, hogy Oroszország és Magyarország között politikai, gazdasági téren együttműködés alakuljon ki, ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy a korábban mutatottak, elbeszéltek alapján, illetve más tényezők alapján

is ezek a politikai, gazdasági érdekek nem feltétlenül jelentik azt, hogy a stratégiai, katonai érdekek is egybevágnak Magyarország és Oroszország között. Csak néhány tényezőt mondanék: orosz érdek mindenképpen az EU-nak, illetve a NATO-nak a megosztása, hiszen sokkal könnyebb Oroszországnak kis népességű, jóval gyengébb államokkal tárgyalni, legyen az politikai, vagy gazdasági, vagy akár biztonsági kérdés, mint egy nagy, erős, egységes tömbbel. A kelet-közép-európai államok függőségbe hozása mindig is orosz érdek volt, akár gondolhatunk itt, például, az energiaellátás kérdésére.

3. ábra

amely talán a legerősebb közép-kelet-európai NATO-tagállam, de ott is csak a 100 000 főt éri el, és akkor még nem is beszéltünk vadászpilótaegységekről, tankokról, nehéztüzérségekről. Oroszország más fajta súlycsoport, egyértelműen továbbra is tényező közép-európai kis országokhoz képest, tehát továbbra is rá vagyunk utalva, illetve rá vannak ezek a közép-európai államok utalva arra, hogy Európa nyugati felétől, illetve az Egyesült Államoktól biztonsági garانتálás tekintetében támogatást kapjanak.

Magyar perspektíva. Hogyan is tekintünk erre a NATO–orosz szembenállásra, illetve Oroszországra? Fontos talán kiindulni abból, hogy Oroszország nem feltétlenül olyan fenyegetés számunkra, mint például a balti országokra vagy Lengyelországra számára, amely Oroszország mellett fekszik, és kétségtelenül sok

Honnan szerezzük be a gázunkat? És Oroszországnak milyen fontos az, hogy alapvetően ő legyen az, ahonnan ezek a közép-európai országok beszerezzék a gázforrásaikat. És orosz érdek az továbbra is, hogy Lengyelország, amely viszonylag a legerősebb középhatalom Közép-Európában, az viszonylag gyenge maradjon továbbra is. Ehhez képest melyek a legfontosabb magyar érdekek orosz, illetve európai viszonylatban? A határok sérthetatlensége. Egy kis vagy közepes méretű állam – ez mindenképpen fontos számunkra. A szuverenitás tiszteletben tartása, hogy egy-egy ország, egy-egy kisebb ország ne legyen annak kitéve, hogy erősebb, hatalmasabb országok közvetlenül rákényszerítsék az akaratukat az adott ország politikai vezetésére.

Az EU a NATO-nak az egysége, a garanciája. Mindenképpen magyar érdek, hogy a globális térben, a világban egységesen és hatékonyan fel

tudjunk lépni az érdekeinkért. Mindezek mentén látható tehát, hogy a stratégiai, katonai érdekek mentén sajnos vannak jelentős, külön érdekkülönbségek a magyar és az orosz nézőpont szempontjából.

Melyek a NATO válaszai, csak röviden, ezekre az orosz kihívásokra? Vannak ún. rövid távú lépések, ilyen például a katonai jelenlét megerősítése Kelet-Európában, különösen a Baltikum térségében; szárazföldi, vízi, légi jelenlét megerősítése Kelet-Európában, illetve a Fekete-tengeren, és általában véve a katonai készség javítása. És vannak ún. hosszú távú alkalmazkodási képességet javító intézkedések, amelyek a NATO egyes egységei fejlesztésére vonatkoznak, parancsnoki, vezetési rendszer modernizálása, logisztikai infrastruktúra, közép-kelet-európai úthálózat, repülőterek javítása arra nézve, hogy akár azokat adott esetben katonai célokra is fel lehessen használni, és egyfajta általános haderő-fejlesztés prioritásként való megfogalmazása, és a védelmi kiadások növelése, és a védelmi kiadások hatékonyabb felosztása. Ugye, nem mindegy, hogy ha emeljük a védelmi költségvetést, azt mire költjük. Ha azt csak arra költjük, hogy a béreket azokkal megemeljük, ami kétségtelenül prioritás és nagyon fontos, de hogy ha nem veszünk belőle új, modern fegyvereket, új, modern informatikai eszközöket, akkor összességében nem vagyunk sokkal előrébb. És mindemellett a NATO-n belüli többnemzeti együttműködés erősítése annak érdekében, hogy minél hatékonyabban, minél jobban tudjuk a többletkiadásokat elkölteni, és minél több haszonra tegyünk szert.

Mik a főbb magyar hozzájárulások? A Baltikumban egy magyar század szolgált ez év folyamán a NATO megerősített jelenléte folytán. Fehérvárott vagyunk, a NATO-nak itt van az ún. Force Integration Unit, vagyis integrációs egysége működik itt, sok nemzetből vannak itt NATO-katonák, akik arra szakosodnak, hogy adott esetben itt támogató egységként működjenek közre ahhoz, hogy ha nagyobb mértékű NATO katonai jelenlétre lenne szükség Magyarországon. Egészségügyi Kiválósági Központ, egyéb kiválósági központokban való közreműködés, hadgyakorlatok, a pápai Stratégiai Légiszállítási Képességben való közreműködés, hogy csak a legfontosabbakat

említsen. Tehát Magyarország egyfajta kis eleme – kicsi, de nélkülözhetetlen és fontos eleme mindabban, amelyet a NATO tesz annak érdekében, hogy megerősítse a biztonságát Közép-Európának és Kelet-Európának, és így a NATO egészének.

A déli dimenziók. Bizonyára sokan szoktak rendszeresen akár híradásokba is beletekinteni, közösségi médiákba, vagy az interneten olyan felületekre kalandozni, amelyben a most dúló konfliktusokról van szó. Talán ezek a képek ismerősek is lehetnek: itt a szíriai Homsz városáról van szó, amely szinte porig lett rombolva a tavalyi év folyamán. Az Iszlám Állam fenyegetése, amely ugyan jelentősen visszaszorult, sőt szinte sikerült is felszámolni Szíriában, illetve Irakban, de továbbra is fenyegetést jelenthet. Líbia esetében, ugye, említettük, nincsen központi kormányzat, fegyveres szabad csapatok garázdálkodnak, mondhatni, az ország jelentős részén. És mindennek következményeként is, ugye, illegális migrációk, óriási migrációs nyomás nehezedik Európára a Földközi-tengeren vagy a Balkán térségen keresztül Közel-Keletről. Mindemellett pedig ebben a térségben megtapasztalható az államközi konfliktusoknak a kiéleződése is, az Egyesült Államok, Oroszország rivalizálása akár Szíriában, Egyesült Államok–Irán rivalizálása. Talán hallottak az iráni nukleáris programról, amely hosszú ideje napirenden van. Szaúd-Arábia–Irán közötti konfliktus, akár Szíria esetében, vagy a jemeni polgárháború esetében, Izrael és Irán, és a sort folytathatnám.

Mindezekkel vele jár erőteljes fegyverkezés, hagyományos háború kitörésének veszélye, és az ún. proxy háború, mely lényegében azt jelenti, hogy nagyobb hatalmak nem közvetlenül egymással vívják meg a fegyveres konfliktusaikat, hiszen az óriási áldozattal járna számukra is, hanem kisebb országokban, kisebb konfliktusokban támogatnak egy-egy oldalt, és így versenyeznek egymással, így versenyeznek befolyásért, így próbálják kiszorítani a másikat az adott országból vagy az adott térségből.

Hogyan hatnak ránk mindezek? A napi híradások, de akár – két évvel ezelőtt csak a Keleti pályaudvarig kellett elmenni – menekültek, illegális migráció, terrorizmus. Hála

Istennek, megállapítható, hogy terrorizmus közvetlenül hazánkban egyelőre nem jelentkezett olyan éles formában, mint számos nyugat-európai országban, de tranzit országgént, egyfajta turisztikai utánpótlási vonalként Magyarország mindenképpen felkerült már, sajnos, a nemzetközi terrorizmus térképére.

Közvetett hatások. Nem mindegy nekünk, hogy a Közel-Keleten van-e konfliktus, van-e háború, akár csak az olajra utalhatnánk, amely továbbra is jelentős részben e térségből kerül a világpiacra, így Európába is. Ha ott ezek az olajszállítások akár akadályozva vannak, ez jelentősen megemelheti az olaj, a gáz árát is, tehát napi szinten is közvetlenül kihathat a pénztárcánkra. Nagyhatalmi kapcsolatainkra is kihatással lehet, az Egyesült Államok felé, Oroszország felé, Törökország felé, hogy ezek a nagyhatalmak mit várnak el tőlünk, magyaroiktól, hogyan támogassuk őket, a politikájukat, vagy katonai értelemben az adott térségben. És ez bizony adott esetben konfliktusokhoz is vezethet, hogy ha egyik nagy hatalommal, és másik nagy hatalommal is rendezett, élénk politikai, gazdasági kapcsolatokat kívánunk kialakítani. Ezt megnehezítheti, hogy ha a szemben álló nagy hatalmaknak olyan elvárásai vannak, amelyek ütköznek egymással.

A déli dimenzió magyar katonai szerepvállalásai. Mindebben tehát Magyarország is szorosan együttműködik a másik, a NATO szövetségeseinkkel abban, hogy a térségben viszonylag korlátozzuk vagy minimalizáljuk a konfliktusok kiterjedésének a lehetőségét. Említhetjük Afganisztánt: hosszú évek óta jelen van a Magyar Honvédség, akár a jelent nézve, katonai helikopter-kiképző képzéssel; említhetjük Irakot, ahol az idei év folyamán is ott volt a Magyar Honvédség, iraki kurd katonákat képezett ki a Magyar Honvédség, akik az Iszlám Állam ellen harcoltak. Vagy említhető a Balkán is, Koszovó, amely ugyan nem kapcsolódik szorosan terrorizmussal a közel-keleti nagy konfliktusokhoz, de fontos látni, ugye, hogy a balkáni országok stabilitása, az fontos az illegális migráció, a terrorizmus szempontjából is, hiszen ezek az országok instabilak lesznek, nincsen hatékony kormányzat, vagy adott esetben fegyveres konfliktus indul ki, az mindenképpen

negatívan hathat a magyar biztonságra a Közel-Keletről érkező fenyegetettséget tekintve is.

És van egyfajta belső dimenzió, a NATO-n belül, amelyet említettem, az egyes NATO-tagállamok közötti érdekek, érdek-összeütközések tekintetében. Minden nemzetállam eltérően vélekedik a saját biztonságáról, a fenyegetésekről, melyek a kihívások, másképp tekint Oroszországra Magyarország, és másképp tekint, érthetően, Portugália, amely sosem volt fenyegetve közvetlenül Oroszország által. Másképp tekint Norvégia is a Délről érkező illegális migrációra, és másképp tekint Olaszország, amely mindkettő NATO-tag, de mégis egészen más fenyegetettséget jelenthetnek az adott ország számára ezek a biztonsági kihívások. Más jelentőséget kapnak az adott országban a katonai képességek, a védelmi költségvetés, a katonai erő alkalmazása, annak milyen története van, milyen szerep, milyen történelmi hagyományok vannak, milyen tapasztalatok, amelyek azt jelentősen befolyásolják. Ugye, említhetnénk itt egy hatásként akár például Németországot, amely, ugye, a legnagyobb gazdasági hatalommal rendelkezik, mégis politikai, történelmi okoknál fogva jóval gyengébb katonai értelemben, mint Franciaország vagy akár Nagy-Britannia, noha megengedhetné magának, és technológiai értelemben is képes lenne arra, hogy legalább olyan erős, ütőképes haderőt állítson föl. De mégis, fontos politikai, történelmi tapasztalatok azok, amelyek befolyásolják a biztonságpolitikáját és a hadsereghez való viszonyát.

Az Európai Unióhoz való viszony. Az Európai Uniónak vajon milyen mértékben, milyen formában kelljen katonai, védelmi politikával foglalkoznia? Ebben is jelentős eltérések vannak a NATO tagállamai között.

És végül, de nem utolsó sorban az Egyesült Államokhoz való viszony. Talán bizonyára hallottak Önök is Donald Trumpról, az Egyesült Államok elnökéről, számos olyan kérdés van, amelyben az elmúlt egy év folyamán a Nyugat-Európa vezető államai és az Egyesült Államok között növekedtek a politikai feszültségek, másképp látnak egy sor kérdést illegális migrációról, nemzetközi kereskedelemről,

klímaváltozásról. Mindezek óhatatlanul befolyásolják azt is, hogy a NATO-n belül ezek az országok, illetve ezek a politikai vezetők hogyan tudnak egymással együttműködni.

Érdekes röviden a transzatlanti kapcsolat, az Egyesült Államok és Európa katonai védelmi kapcsolatainak dimenziójában azért utalni arra, hogy milyen is ez a függés azért Európa tekintetében. A NATO-tagállamok védelmi költségvetésének egyfajta történeti visszatekintését adja az ábra (4. ábra). Az 1960-es évektől a liláspiros szín mutatja azt, hogy az Egyesült Államok milyen mértékben dominálja a NATO költségvetését, ehhez képest a főbb NATO európai tagországok mennyivel kisebb pénzt hasítanak ki az összes NATO-

4. ábra

költségvetésből. És ez a kicsi, ezek a NATO-bővítések folyamán felvett kelet-közép-európai országok részesedését jelenti az össz NATO védelmi költségvetéséből. Tehát Magyarország, Lengyelország, Szlovákia, Csehország, s a további kelet-közép-európai országok milyen kis mértékben veszik csak ki részüket a NATO összköltségvetéséből. Tehát amikor a biztonságunkról beszélünk, saját és Közép-Európa biztonsági, függőségi helyzetéről beszélhetünk, akkor érdemes ezeket a számokat továbbra is a fejünkben tartani, hogy mennyire rá vagyunk utalva a NATO-ra, hogy ugyan mi a NATO részei vagyunk, de a NATO feladatainak, terheinek a döntő részét, azt természetesen nálunknál jóval hatalmasabb, erősebb országok határozzák meg. Itt egy hasonló ábra. A 2014-es év folyamán az Egyesült Államok NATO

összköltségvetésének, védelmi ráfordításainak közel háromnegyedéért volt egymagában felelős, nagyobb európai országok további 30-40 %-ért, és a többi kis ország a maradék százalékért volt felelős.

Melyek a főbb magyar szempontok mindebben a NATO-n belüli politikai egyensúlyban? Fontos, hogy Magyarország kiegyensúlyozottan viszonyul a külső biztonsági kihívásokra, vagyis fontos számunkra az orosz kihívás, de fontos a déli kihívás is. Mindkettőre erőforrásokat, pénzt és katonákat is áldozunk. Fontosak Magyarország számára a védelmi képességek, a katonai fejlesztések. Említhetjük, hogy a védelmi költségvetés, hosszú idő után, a következő években várhatóan növekedni fog. Vagy említhető itt az ún. zero haderő-fejlesztési program, amelynek, a remények szerint, a következő évek folyamán a Magyar Honvédségben jelentős pozitív hatást fog gyakorolni a fegyverek modernizációja szempontjából. Fontos Magyarország számára az Egyesült Államok változatlan európai, és benne közép-európai, közép-kelet-európai katonai jelenléte. S végül, de nem utolsó sorban Magyarország számára is fontos a NATO-EU, a NATO s az EU közötti együttműködés támogatása, hiszen gazdasági erő nélkül nincsen katonai erő sem. Ahhoz, hogy az európai országok ugyanazért a pénzért többet, jobbat, jó minőségű védelmi képességeket legyenek képesek előállítani, ahhoz szükséges az, hogy az Európai Unió belül, amely döntően meghatározza a gazdaságunkat, a gazdasági képességeinket, fejlettségünket, azon belül az Európai Unió is tevékenyen hozzá tegye a maga részét ebbe a feladatba, hogy a közös biztonságunkat megerősítsük, és annak a katonai dimenzióját is.

A konklúzió tehát: A NATO továbbra is Magyarország nélkülözhetetlen sarokköve, ha a biztonságot tekintjük. Nincsen más olyan szervezet, amely pótolni tudná a NATO-t, sem az Európai Unió, sem az ENSZ, sem más olyan nemzetközi szervezet nincs abban a helyzetben, nincsenek azoknak a képességeknek a birtokában, amelyeknek a NATO igen, az Egyesült Államok és Európa szoros katonai együttműködése révén. Az Egyesült Államok európai szerepvállalása továbbra is

nélkülözhetetlen Európa számára, a korábban mutatott katonai, ill. geopolitikai változások miatt. Európa egyelőre legalábbis nem képes arra, hogy önállóan is ellássa a saját maga védelmét. És erősebb NATO feltétele egy erős Európa. Nem elég az Egyesült Államokra támaszkodni, hanem a saját biztonságunk érdekében is, magyar viszonylatban is és európai viszonylatban is tennünk kell és áldoznunk kell. S mindezek együttesen fogják garantálni azt, hogy a NATO az elkövetkező években is, továbbra is a legsikeresebb védelmi szövetség legyen a világban.

Köszönöm szépen a figyelmet.

Dr. Görög István

Kérdeztem, hogy abban az esetben, hogy ha Önök szavazhatnának, és most kellene eldöntenünk azt, hogy hol a helyünk, abban az esetben hasonlóan döntenénk, mint húsz évvel ezelőtt. Húsz évvel ezelőtt körülbelül hasonlóan jósoltak a politikai, illetve a katonai vezetők is: nekünk, hogy a békét meg tudjuk védeni, és Magyarország biztonságát garantálni tudjuk, azt csak NATO-tagként garantálhatjuk. Az akkori polgárok úgy szavaztak, hogy ott legyen a helyünk. Lehet látni, hogy azóta, ami a leginkább változott, az USA aránya az összköltségvetésben és a katonai aránya is jelentősen nőtt. Mindenki hallja, hogy a NATO-ban is milyen erők mozdul-

nak azért, hogy az Európai Unió hozzon létre haderőt, vagy keresse azt a lehetőséget, hogy a saját lábára álljon. Aztán halljuk azt is, hogy Trump úr látogatást tett Európában, és mindjárt közölte is az európaiakkal, hogy ha itt biztonságot akarnak, hát akkor járuljanak hozzá, vagy teremtsék meg maguknak. Itt a következtetés, amit a legvégén láttunk: ahhoz, hogy ha azt akarjuk, hogy erős legyen a NATO, annak alapfeltétele, hogy erős legyen Európa.

Van egy rossz hírem. A rossz hírem az, hogy ez, ugye, a jövőbe mutató dolog. Ahhoz, hogy a jövőben ennek a dolognak meg tudjon felelni Európa, amely egyébiránt az előző kimutatáson is látható, hogy a világversenyben is szépen marad le, ahhoz az európaiaknak kell erőseknek lenniük. Ehhez tartozunk mi is. Itt valaki nyer. Úgy, hogy én azt kívánom a fiataloknak, hogy legyen erejük erre rácsatlakozni, és hogy ha egyszer húsz év múlva Önök is szerveznek majd egy olyan találkozót, ahol visszatekintenek, hogy adott esetben húsz évvel ezelőtt hogy gondolkodtak, hogy látták a helyzetet, akkor hátha úgy fognak majd visszatekinteni, hogy akkor egy erős Európát céloztunk meg, lám, lett egy megerősödött, erős Európa, amely a saját lábán állott. A napirendnek megfelelően folytatjuk a konferenciát, és felkérem Domokos Tamás urat, szociológust, a kutató intézeti munkatársat és igazgatóját, legyen szíves, tartsa meg előadását.

DOMOKOS TAMÁS: A NATO ÉS A „Z” GENERÁCIÓ

Nagy szeretettel és tisztelettel köszöntök mindenkit. Hát gondban vagyok én is, mint mindenki, aki most előadással készült, de azt gondolom, hogy az előző előadás azért feldobott néhány olyan problémát, olyan kérdést, amire muszáj, hogy valamilyen módon reagáljunk, meg egy picit esetleg próbálom én is ehhez hozzáadni más szempontokat is. Most, amikor ezt az előadást hallgattam az előbb, nekem arról több történet is eszembe jutott, leginkább az, hogy most a hallgatóink többsége, az, ha jól tippelem, valahol a 14 és 18 év közötti korosztályban van. Igaz? Nagyjából. Van három kölykőm, ebből a kettő, az kicsi, teljesen más generáció, a nagyobb

srác, a fiam, ő nagyjából ez a korosztály, 15 éves még, tehát egy picit tudom, hogy mennyire keveset tudok arról, vagy tudunk mi arról, hogy milyen módon élik ma a középiskolások az életüket, milyen módon élik meg vagy élik meg közösen a mai világunkat.

Amikor hallottam az előadást, nekem az jutott eszembe, hogy amikor én voltam gyerek – én katonacsaládból származom, annyi helyzetelőnyöm volt, tehát akkor még ilyen „Honnan fenyegetik a békét?” kiadványokat olvastam a polcról, hogy mi is kell a... Akkor mi még a másik oldalon voltunk, akkor még a térkép máshogy volt felfestve, akkor a támadó

irány, az nem Oroszország felől jött, onnan a védőernyő volt, akkor a támadói irány, az még Nyugat-Európa felől jött, és amikor a „Honnan fenyegetik a békét?” kiadványban azt ecsetelgetik, hogy Törökországnak micsoda hadereje van már a '80-as években is, akkor mi nem örültünk, hanem így féltünk. Most nagyon örülünk, mert láttuk az előbb a táblázatból, hogy

a NATO-nak mint egy szövetségnek, az USA után a második legnagyobb ereje, az Törökország. Gyakorlatilag Törökországtól függ, nagyon egyszerűen, bár a szakértők azt is elmondják, Európa biztonsága. Én ezt szociológusként így fordítottam le magamban, ez nyilván nem elég védelempolitikai szempontból.

A másik gondolatom az volt, hogy valóban látszik a világon most, hogy az a biológiai törvényszerűség, amivel mindannyian találkozunk, hogy a nagy hal megeszi a kis halat, azért az ott van. És hogy ha elgondolkodunk azon, hogy a táplálékláncban mi hol állunk – most a „mi” alatt értem, mondjuk, Magyarországot –, hát nem biztos, hogy ebben a kérdésre szeretnénk azonnal választ adni.

Mert ilyen gondolatok keringtek bennem, amikor hallottam ezt az előadást, ami megpróbálta felvillantani azt a fajta rendkívül bonyolult helyzetet – és én azért jöttem el az előadásra, mert ebből egyre világosabbá válik mindenki számára, hogy azért a világ nem annyira egyszerű, mint amennyire gondoljuk. Amikor nézzük ezeket a mindenfajta háborús filmeket, nézzük a különböző fantasy filmeket vagy bármit, vagy általában az emberek úgy gondolkodnak, hogy szeretjük leegyszerűsíteni a jó oldalra meg a rossz oldalra a világot, és

eldöntjük, hogy hova állunk, jó fiút játszunk, vagy rossz fiút játszunk, vagy épp kinek drukkolunk a sportversenyen. Tehát valamelyik oldalon állunk. És ezek a folyamatok, amiket itt az előbb láthattunk, azok azt mutatják, hogy azért nem biztos, hogy ezt mindig el tudjuk dönteni, hogy melyik a jó oldal, melyik a rossz oldal, nem biztos. Sokkal bonyolultabb, látszik, hogy érdekek vannak, érdekszférák vannak, hatások vannak ebben a folyamatban. És azt is látjuk, hogy ebben a kitettsége nagyon magas annak, hogy egy ilyen kis ország kis népességével, kis fiatal korosztályával hogyan helyezük el magunkat a világporondon. És erre én gyorsan hoztam is most egy pár olyan képet, hogy azért lássuk, hogy azért mégis a helyünk hol van a táplálékláncban.

A másik, hogy valamelyik ilyen gondolat, az pedig az volt, hogy pontosan e miatt, amikor én voltam kölyök, egészen kis kölyök, akkor egy más felállással szembesültünk a védelem szempontjából, most ez a korosztály megint egy más felállással szembesül, és mint minden, változik. Tehát változnak ezek a szövetségi rendszerek is, változnak az érdekek, változnak. Korábban azt gondoltuk, hogy az Egyesült Államok mennyire stabil, jó fej, védelmi erőt fog biztosítani folyamatosan az európai térségnek, és akkor van egy elnökválasztás, aztán meg kiderül, hogy lehet, hogy megakadnak azok a folyamatok, amelyekről korábban azt gondoltuk, hogy jó lesz. Változnak. Tehát minden változik. De ezt a hallgatóságnak abszolút nem kell bemutatni, hogy ha változik. Mit jelentett a telefon régen, ugye? Nagyon régen ilyen telefon volt. Lehet, hogy ez már elavult, ez a kép, azóta már megint más típusú telefonok vannak, mert már, ugye, az okosórában lévő telefonokkal lehet kommunikálni is. A beszélgetés mi volt régen? Már most módosítani kellene egyébként, valószínűleg, ezt az ábrát, mert ez a beszélgetés sem feltétlenül így néz ki, ahogy régen egy kerekasztal körül beszélgettünk, most meg a Facebook-on cseteltünk, más típusú beszélgetési körök jelennek meg nemsokára.

De hát nem csak ez változik. Mit jelentettek a haverok régen? Mit jelentenek a haverok most? És hozzá teszem azt, hogy majd látni fogjuk, és megint a saját példámról beszélek, és vannak pedagógusok is a teremben, szakértők is vannak

a teremben, például, amikor a Facebook irányába próbálok elindítani kommunikációt, és kiderül, hogy én hiába szaladtam, próbáltam szaladni a korról, és igyekeztem magamat hasznossá tenni az online közösségben, mire oda értem, az én fiam már rég nincs ott. Mert teljesen más felületet használ, nyilván azért nem akar, mert az apja is ott van. Tökéletesen megértem, én se akarok ott lenni, ahol apám volt.

Memóriakártya. Csak egy fogalom. Ugye? Én a kicsi lányaimmal, meg még, amikor a srácom még kicsi volt, akkor ilyen memóriakártyával szórakoztunk, most azt mondhatjuk, hogy a memóriakártya már a hatéveseknek is gyakorlatilag teljesen más. Tehát nagyon sok minden változik és változott az elmúlt időszakban, és ezzel ugyanígy vagyunk, és ugyanígy leszünk a mindenfajta ilyen védelmi rendszerhez, szövetséghez való tartozásban is. Nagyon sok hatás ér mindannyiunkat, ami alapján kialakítunk egy véleményt, kialakítunk egy képet arról, hogy jó nekünk abban a táborban, nem jó nekünk abban a táborban? Előnyös, nem előnyös? Mikor, milyen feltételek mellett és milyen feltételek mögött tud ez jól működni?

És van egy kulcsszó, az pedig itt a generáció, ami nem egy túlon túl bonyolult elmélet, de azt mutatja, hogy bizony azok, akik egy időben, egyszerre születnek, különböző időszakokban, a közös élmények közös irányba segítik a gondolkodásukat kialakítani, mindjárt hozok egy példát. Ma hat generáció él egymás mellett – nemcsak Magyarországon, hanem a világban mindenhol. Melyik ez a hat generáció? Nagyon röviden csak, mert most az előadásomban két generációról, az itt jelen levők többségéről szólok. Azokról, akik meg fogják mozgatni a továbbiakat a generációkban. Először a csendes generációkról kell most beszélnünk, akik 1920 és '45 között születtek. Hát ők most már erősen a dédik vagy a még idősebb generáció tagjai. Könnyű belegondolni, mennyire más tapasztalatokkal bírnak, ha arról beszélünk, hogy NATO meg védelem meg honvédség, meg ki véd bennünket, és hogyan. Ők végül is megélték egy második világháborút, vagy megélték egy más típusú időszakot testközelből, amikor menekültek a dédszülők, a dédszülők szülei, mondjuk Mórról vagy Zámolyról.

Vannak itt zámolyiak? Zámolyról a menekültek Sukoró környékére – nagyon komoly harcok voltak, a második világháború alatt ezeken a környékeken. Ők teljesen másképp fognak erre az egész kérdésre tekinteni, mint, mondjuk, az a generáció, akiknek kijutott az a nagy szerencse.

Más a baby boom generáció, aki mondjuk az én szüleimnek a generációja, a jelenlévők nagyszüleiről beszélünk most elsősorban, akik a világháború után születtek valamennyivel. Nekik nem jutott osztályrészül háborús élmény, másképp tekintenek a védelempolitikára, a szövetséghez való tartozásra és minden másra. Az X generáció a következő Magyarországon, aki elmarad – lesz egy másik ábra is, jobban látszik –, a '60-as évek és a '80-as évek között születettekről van szó. Ha, például, most a pedagógusokra gondolunk, akiknek jelentős része most a középiskolákban van, a törzsgárdát adják, nagyjából ez a korosztály fogja adni ezt a törzsgárdát.

Máris látszik, hogy más nyelven beszélünk, más generációs élmények határozzák meg azt, hogy mit gondolunk a világról. Akik leginkább most a jövőre vonatkozó döntések szempontjából a fókuszban vannak és fontosak, az Y generáció, nagyjából azt mondjuk a szakirodalomban vagy a szociológiában, hogy a '95-ig születettekről beszélünk. Az megint egy picit másként viszonyul a világhoz, mint mondjuk az a generáció, amelynek a többsége itt a teremben helyet foglal, a Z generáció, aki a '95 és 2010 közötti időszakban látta meg napvilágot, szokták mondani már, hogy a screenagerek, Google-generáció, de teljesen mindegy, hogy hogyan nevezzük, de tudjuk, hogy kikről van szó, és

milyen korosztályról van szó. És tegyük azt is hozzá, hogy utánam is, a szakértők után is, és utánatok is jönnek a generációk. Ugye? Már az alfa generáció is itt van, aki megint teljesen másképp tekint a világra. Csak egy apró példa: nem tudom, kinek van olyan kistestvére vagy olyan ismerőse a családban, ahol a 3 éves gyerek, például, vagy az unokaöcs vagy az unokahúg a könyvet vagy a tv-t az ujjával akarja így lapozni. Mert, hogy egy más típusú folyamatok érték őket az információs társadalom hatására.

Ha megnézzük, hogy ma Magyarországon hogyan néz ki ez az egész történet, akkor azt láthatjuk, hogy veteránok vagy a baby boomerek, vagy a Ratkó-korszak gyermekei – így nevezték egy korábbi miniszter asszony neve után azokat, akik szép számban születtek a háború utáni boldog békeidőben a „sokasodjatok és gyarapodjatok” szellemében. Utána az X generáció tagjai, az Y generáció tagjai, és a Z generáció. Nagyjából Magyarország akkor csatlakozott a NATO-hoz, amikor ez a korosztály valahol a pajzán gondolat és a szülőszoba körül lehetett, így mondják. Ez azért fontos, mert azt, hogy hogyan ítéljük meg, hogy akarunk-e tagjai lenni, ez nagyon változik a magyar társadalomban is, sok ilyen generációs hatására.

Ide beszúrtam most a szünetben egy diát, mert én azt gondolom, hogy az a fajta biztonságpolitikai gondolkodásmód, amit most akarunk körbejárni, mondjuk, ez a geopolitika fogalmat jelentheti, amivel nem biztos, hogy túl sokan találkoztak az iskolai tanulmányok folyamán, de ez igazából azt mutatja, és a korábbiak is mind arra felé motiválnak mindenkit, hogy gondolkodjunk. Gondolkodjunk azon, hogy mennyire összetett a világ, mennyi fajta hatás az, ami minket ér, és ebben a hatásrendszerben mi hogyan fogunk tudni helytállni, és megvédeni mondjuk az értékeket, azt az életmódot vagy azt a világot, amit magunk körül látunk és szeretünk, mert ugyan azért vagyunk itt, de ha nem szeretjük, akkor elmegyünk, de gyakorlatilag azt is ugyanolyan hatás éri. És amikor az előbb láttuk, hogy mondjuk a különböző országoknak milyen védelmi potenciálja van, s láttuk azt, hogy, mondjuk, Oroszország mekkora hatalmas, nagy katonai kiadással rendelkezik, akkor nézzünk egy

másik ábrát, ami a világ népesedésváltozását mutatja.

Amikor arról beszélünk, hogy hatalomban vannak nagy országok, térségek, és egymással – mondjuk ki nyíltan – versenyeznek, ahogy biológiából mindenki megtanulta, az állatvilágban is van egyfajta verseny a túlélésért, ez sajnos – ez nem sajnos, ez a jellemzője – a társadalmaknak is megvan ugyanez a versenye a túlélésért. Akkor azt kell látnunk, hogy a népességnövekedési folyamatok – ez 2050-ig vetíti előre a népességnövekedés, -robbanás irányát. Akkor látszik, van egyfajta – más típusú hatalom az, amikor fegyverem van, más típusú hatalom az, amikor tudásom van, más típusú hatalom az, amikor mérhetetlen mennyiségű állampolgárom van. Ebből igazából látszik az, hogy azért a világ népesedési ütemének a gócpontja, azért nem a mérhetetlen fegyverrel

rendelkező nyugati félteke, nem is az orosz biztonsági zóna, hanem látszik, hogy melyik az a kontinens - Afrika - ahonnan leginkább várható lesz mindenfajta kihívás, mondjuk azt.

A másik diagram jobban mutatja, ez már 2100-ig. Azt mondjuk, hogy messze van, de a ti unokáitokról vagy a mi unokáinkról van szó, sőt, hogy ha azt mondjuk, hogy fejlődik az orvostudomány, akkor a teremben ülők egy jelentős része lehet, hogy meg is éri a 2100-as évet. Tehát nincsenek azért annyira beláthatatlan jövőben ezek a folyamatok.

Mi az, ami itt ebből érdekes? Az, hogy ha, mondjuk, húzunk egy olyan vonalat, ahonnan indulunk, mondjuk, 1950-ből. A demográfiában nagyon gyorsan lepergetünk 100 év. Tehát az így

sitty-sutty elmegy, és akkor máris azt vesszük észre, hogy mit látunk? Azt látjuk, hogy hát volt egy kínai expanzió, egy ázsiai növekedés. Látszik, hogy 1950-től, mondjuk, 2010-20-ig, sőt ez még tartani fog egy darabig, a növekedés üteme, még abban is lesz aztán bővülés is 2040-ig. Egy nagyfokú népesedésnövekedés van. 1950-ben egy két és fél milliárdos Föld-népességből 2017-re, ugye, most nagyjából olyan 7,5-7,8 milliárdra ugrottunk fel. És ez gyakorlatilag, a projekciók, az előre számítások azok, hogy 2100-ra nagyjából olyan 10-11 milliárdra fog nőni a Föld népessége.

Ez még nem is olyan nagy probléma számunkra, mert ha megmaradnának azok a belső arányok, amik, mondjuk, ennek az európai térségnek vagy a nyugati térségnek a népességbeli dominanciáját is biztosítani tudják. De hát, ugye, azt mondják, de hát a táplálékláncban nagyon-nagyon hátra fog kerülni Európa is s az egész nyugati világ, mert mint korábban látszik, hogy abból a 2,5 milliárdból nagyjából ez az 500 milliós, 400-500 milliós népesség volt Európa, meg mellette az az 100-200 milliós népesség az Egyesült Államok, az a tetején. Hát, hogy ha 2100-ig előre megyünk, hát akkor örülünk, hogy ha a népességünk nem fog radikálisan csökkenni 2100-ig Európában, miközben Ázsiában lezajlott egy nagy népességrobbanás, és egy közel 5 milliárdos népességállomány lesz Ázsia népessége, és gyakorlatilag afrikai népességnövekedés megy végbe, radikális módon. Nyilván ennek van oka. Nagyon egyszerű oka van: a technológiai fejlődés. De azok az orvosi és mindenfajta életmódbeli vívmányok, amik a világ nagyobbik részén már elérhetőek voltak, ezekben az időkben most már elérhetővé vált és válik Afrikában is, miközben a természetes gyermekvállalási arány meg nem fog radikálisan csökkenni. Fog majd, de nem olyan nagyon erős mértékben.

Nem elvive az eredeti témánkról a beszélgetést vagy az előadás fonalát, de látszik az, hogy milyen mértékben átalakul a világnak az arca, a szerkezete, és egy ilyen mértékben radikálisan átalakult világban kell magunkat valahol, valamilyen módon elhelyezni. Ez csak egy, még egy ilyen, kicsit ilyen elgondolkodtató ábra. Ez azt mutatja, hogy 2015 és 2050 között, tehát most már 17-18 felé járunk, nagyjából még bőven mindenki aktív korban lesz, mindenki, aki

itt van, amikor Afrika népességnövekedése milyen arányú mértéket fog venni? Ebben az időben Óceánia, Latin-Amerika népessége is növekedni fog; növekedni fog Ázsia is – Európa fog egyébként alapvetően csak csökkenni.

Ha a népességszámot nézzük, akkor az alsó diagram mutatja majd azt, hogy ez a Föld népességének a növekedési ütemében mi milyen szinten fogunk a humán erőforrás tekintetében, a rendelkezésre álló emberek számának tekintetében hátul kullogni a világ ilyen értelmű versenyében. Innen nézve egyébként Oroszország még rosszabb helyzetben lesz, mert Oroszországban még nagyobb a népességcsökkenésnek az üteme a következő időszakban. Valamiért az oroszok sem szeretnek már annyit törődni egymással, vagy valamiért kisebb arányú a gyermekvállalási hajlandóság. Zárójelben jegyzem meg, hogy Vlagyimir Putyin olyan családjogi intézkedéseket is próbált bevezetni, mint például bevezette Moszkva bizonyos parkjaiban, hogy lehet szexelni, nyilvános területen, büntetés nélkül. Zárójel bezárva. Ez nem védelempolitikai akció, és nem biztos, hogy Székesfehérvár vonatkozásában fenntartható pályát jelentene, de a problémát érzékeli Oroszország is.

A rossz hír, hogy nagyon nehéz megváltoztatni ilyen típusú folyamatokat ilyen típusú intézkedésekkel, mert az, hogy ki mennyi gyereket vállal, hogyan neveli fel, az nem ezen múlik, hanem az itt dől el, meg itt dől el, és ahhoz egy komoly kulturális változásnak kellene lennie, nem lesz népességszám-robbanás Európában, az biztos. Jó. Viszont, hogy hogyan kapcsoljuk mindezt, még tovább lépve, a mi témánkhoz, az, hogy ha egy egyszerű folyamat, amiről mindannyian hallottunk, az az elsivatagosodás, a klímaváltozás. Ennek lesznek a Földön olyan részei, érinteni fog, mert markáns. Ha megnézzük azt, hogy melyik zóna az, amely a sivatagosodás által a leginkább veszélyeztetett, és visszamegyünk, és megnézzük, hogy melyik az a zóna, ahol a legnagyobb népesedésnövekedés az, amit el fog szenvedni a világ, akkor nagyon erősen ugyanarra a következtetésre fogunk jutni. Mi következik ebből? Az következik ebből, hogy nagyon erős migrációs nyomás lesz. Melyik

térségekben? Hát speciel Európában, ahova könnyű eljutni.

Az elmúlt 1-2 év, 3 évben a hírekben az iraki, a szíriai konfliktusból, az Észak-Afrikából és a közel-keleti háborús és egyéb térségekből való menekültekkel volt tele a magyar sajtó, az európai sajtó is. Nem vagyok szakértő, a szakértő majd megmondja, hogy hány embert érintett ez. 2-3 milliót, 4-et? Ennyire nagylelkűek voltunk most. Kutya füle ahhoz a 300 millió gigamenekülthöz képest, aki kb. 10-15 éven belül el fog indulni, várhatóan, az Afrika – ugye, szubszaharai térségnek mondják, de fordítsuk le magyarra: a sivatagok alatti, túli területekről. És gyakorlatilag olyan mértékű, és ha belegondolunk abba, hogy – és legyünk nagyvonalúak, a nagy európai térség kutya füle, még ha Oroszországot is hozzá vesszük, talán vagyunk 700 millióan.

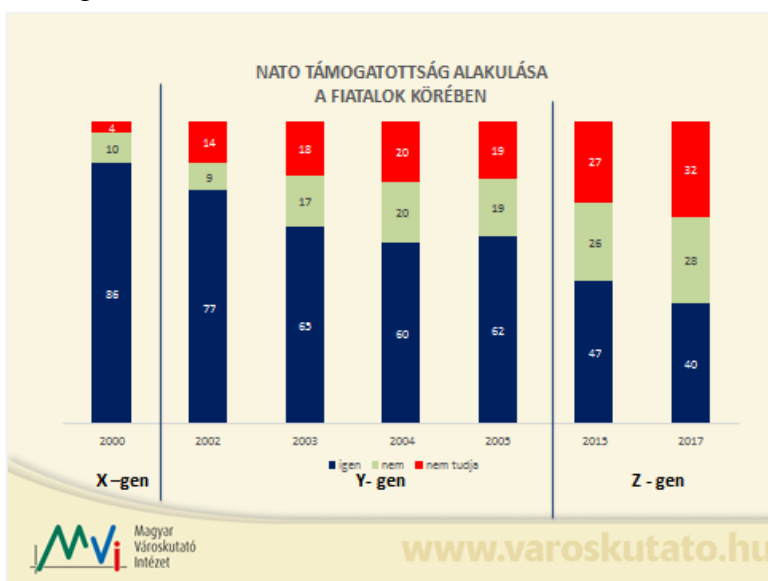
Nagyon nagymértékű lesz a kihívás, hogy ezeket hogyan tudják kezelni ezek a rendszerek, ezek a szövetségek, például. És nagyon élesen felmerül a kérdés, az, hogy milyen típusú szerepvállalása lesz például a NATO-nak ebben az egész kérdéskörben, amikor a biztonság már nem feltétlenül azt fogja jelenteni, hogy cyberhadviseléssel meg mindenfajta ilyen hibrid hadviseléssel majd megindítja valaki az informatikai rendszerünket, amikor nagymértékű emberállomány fog az életéért küzdve, egyébként, elindulni Európa irányába, az egy más típusú kihívás lesz a következő időszakban.

tagjai vagyunk, megnéztem azt, hogy itt a generációk hogyan élnek meg a tagságot - mindenkinek más élménye volt a különböző generációkban - és hogyan nézett ki a NATO támogatottsága.

Azt láttuk, hogy 2000-ben, amikor egy évvel Magyarország NATO-csatlakozása után a fiataloknak 86 %-a teljesen határozottan, egyértelműen azt mondta, hogy: „Igen, ez nekünk kell. Ez a legjobb dolog, ami történhetett velünk az esti bulikon kívül, hogy a NATO-nak a tagjai lettünk.” Na, most, elutasítás szinte semmi: 4 %, az nagyon kicsi. Nem tudja a választ: 10 %. Az elutasítás, a 4 % pedig azt sem tudta, hogy miről van szó. De vajon miért? Mert az előtte való időszakban nagyon sokat beszéltek erről a szülők, tele volt a sajtó, a nyilvánosság, hosszú-hosszú idő volt, míg eljutott az ország a csatlakozásig. De jött 2000, ez az X generáció volt, aki akkor fiatal volt, a csatlakozás pillanatában, nagy eufórikus időszakban volt. Aztán a következő generáció, az Y generáció időszakával mi is volt? 2002-2003-ban is volt adatfelvétel. Látszik, hogy a szép kék sáv, ami az egyértelmű, határozott támogatása a NATO-tagságnak a fiatalok körében, ez elkezdett 77-65, 60-62 %-ra lecsökkenni, miközben azért nőtt az ellenzők is, és megnőtt már a bizonytalanoknak az aránya is. Nem tudjuk, mi ez a változás. Távolodunk ettől az egésztől, megszoktuk a kényelmet, ugye, hát vannak persze mindenfajta ilyen jól felszerelt sivatagi álcaruhába öltözött katonák, néha láthatjuk őket a városban is – jelzem, egyre kevesebbszer látjuk nyilvános rendezvényeken, programokon a katonákat, egyre kevesebb a kapcsolatunk a Honvédséggel is.

Aztán eljött 2015-17, amikor egy másik generáció, már a Z generáció került ifjúsági korosztályba, ott pedig a támogatottsága 47 % volt, és most az idej, fehérvári adatfelvétel, pár nappal ezelőtti, az 40 %-os támogatottságát mutatja a NATO-nak, amivel párhuzamosan nőtt az elutasítottsága is, de nagyon megnőtt a bizonytalanok – akik nem tudják, hogy miről van szó.

Vesszük majd visszább ezt a dolgot. Mert az, hogy a fiataloknak az egy harmada nem tud állást

És visszakanyarodva: amikor arról beszéltünk, hogy a NATO-nak, egy védelmi rendszernek a

foglalni egy viszonylag egyszerű kérdésben – „Jó-e nekünk egy ilyen körben lennünk, vagy nem jó?” –, az valamit mutat. Valamit mutat, hogy valamilyen típusú további információaktivitás kell, például ilyen és ehhez hasonló rendezvények, amiben azért picit megérezhetjük azt, hogy milyen felelősségű és milyen típusú védelmi rendszer van.

Elhangzott Ezredes úr gondolata az elején, ez a „Mit teszünk az iskolatáskába, amikor a NATO-ról beszélünk?” Nekem az jut eszembe, hogy van még iskolatáska? Most még lehet, hogy van. Van olyan sulis, ahol nagyon vastag egyékként, nyilván sok mindent kell cipelni valahol. Lehet, hogy tíz év múlva a kérdést úgy tesszük fel, hogy: Mit töltünk fel arra az iPad-re, amit az iskolába viszünk iskolatáska helyett?

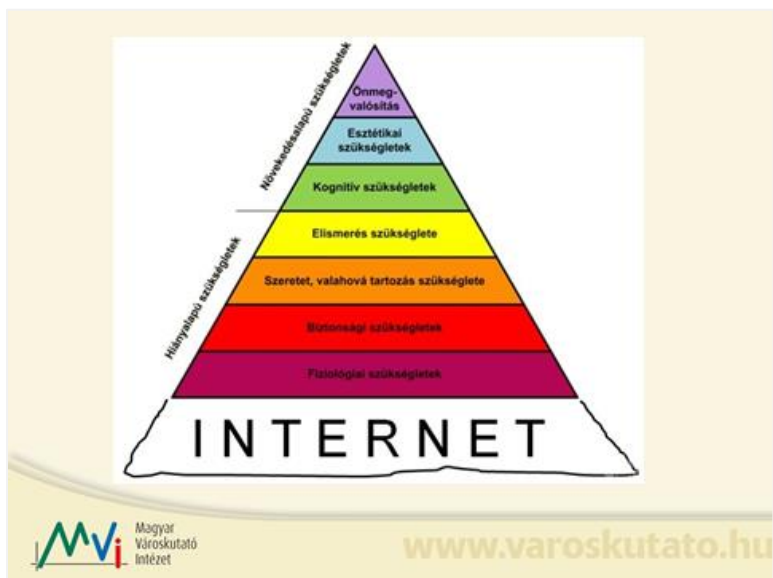
Mert átalakulnak ezek a fajta készségek, az információs bázisok, tudások, azok a felületek is, amin mi információkhoz juthatunk, és amikor arról van szó, hogy – mert lehet, hogy egyébként minden kutatás azt mutatja, hogy a biztonság, az mindannyiunk számára a legfontosabb érték. Az másik dolog, hogy kinek mit jelent a biztonság. Ha feltesszük azt a kérdést: „Mi a biztonság?”, valaki azt mondja, hogy „legyen biztos munkahelyem” – a többsége az embereknek ezt fogja mondani. „Közbiztonság” – ez lesz még a másik tipikus válasz. A harmadik válasz, egyéni válasz lesz majd csak az, hogy: „Hát védelem, ne támadjanak meg minket.” Miért van ez? Azért, mert az elmúlt 70 év gyakorlata meg azt mutatta, hogy a béke szigete Európa, a béke szigete Magyarország, nincsen háborús helyzet, nincsenek ilyen típusú élmények.

Tegyük hozzá, hogy, ugye, ez a kisebbik részét jelenti a szegmensében, a népességben is, területben is, ahol békességben tudunk élni. A „Z” generáció az, akivel dolgozni kell most az iskolákban, később a munkahelyeken. Ennek a korosztálynak, az ő nyelvükön kell tudnunk kommunikálni, ez a korosztály azért a legkevésbé korosztálya, részint, mert, hogy a legelső olyan globális nemzedék, mi, itt a teremben, egyébként, ahol ugyanazon a zenén, játékon, filmen, ételen, divatirányzaton nő fel

mindenki, szinte mindenki a világ minden pontján. Mert a YouTube-csatorna miatt ugyanazt a zenét fogja hallgatni és nézni egy nyugati középiskolás, mint Indiában, vagy mint Székesfehérváron. A legkisebb létszámú nemzedék. Ezzel sajnos most így vagyunk, legalább is a világ nyugati felén. A legoktatottabb nemzedék. Iszonyú mennyiségű információt plántálunk a diákok fejébe, próbálunk. A kérdés az, hogy sikerül-e ezt összerakni majd úgy, hogy ezek a mozaikok összeálljanak, hogy elfogadja-e mindenki azt, hogy nincsen fekete vagy fehér, nincs jó vagy rossz oldal, de valami alapján mindennek van mindig két oldala legalább. És akkor jól jártunk, ha csak két oldala van. Tudni kell mérlegelni, amikor ilyen típusú döntéseket hozunk, egy ilyen egyszerű kérdésnél, mint: Akarunk-e a NATO tagja lenni? Összetett a kérdéskör, ez a fajta bizonytalanság azért visszatükröződhet a bizonytalan válaszokban is, de ez nyilván egy komoly feladat, amivel meg kell küzdeni.

A legkisebb családban született korosztályról van szó. A legtöbb az a család, ahol a nagyszülők nincsenek ott, akik tudtak volna mesélni, például, a háborús élményekről. A legidősebb anyák nevelik a mostani korosztályt. És a leghosszabb várható élettartammal rendelkező korosztályról van szó, tehát arccal a jövő felé!

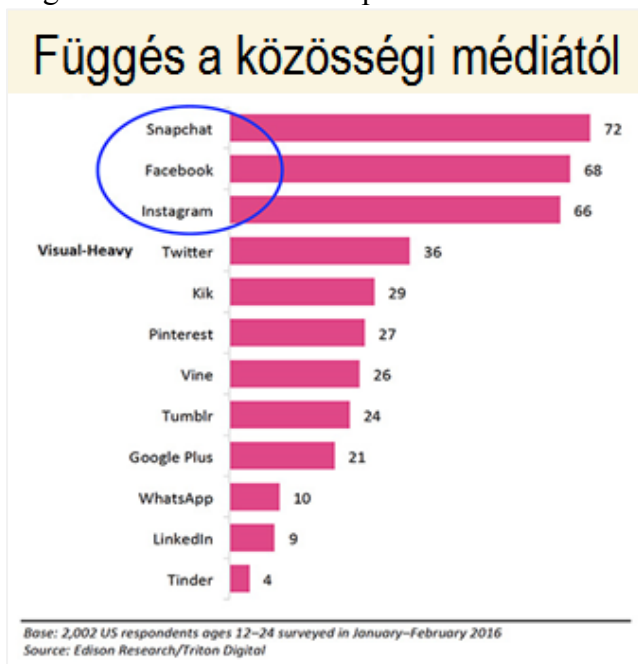
Ez egy szükségleti hierarchia. Mi kell az embernek, hogy boldog jólétben éljen? Itt, ugye,

azt látjuk, hogy ennek a csúcán az önmegvalósítás áll, az alján meg a „legyen kajánk, lakjunk valahol”, ezek a fiziológiai

szükségletek. Plusz, azért tegyük hozzá, hogy ha már erről a korosztályról beszélünk, itt van egy még alapabb szükséglet, ez pedig az internet – nálunk a legradikálisabb büntetés a wifi kikapcsolása otthon. Ennél komolyabb büntetés nincs, tehát ez a háborús ok. Ez egy atombomba, na, a szülő részéről.

Viszont, hogy miért nincs egyszerű helyzetben az, aki, mondjuk, szeretne a NATO-ról többet megosztani a fiatalokkal – itt mutatja, például, az az ábra, hogy jó pár évvel ezelőtt a közösségi médiában volt megjelenése a fiataloknak. Mit mutat? Persze, aki nem volt a Facebook-on, az még nem létezik. Ebben a pillanatban – ez nem

magyarországi adatfelvétel, ez egy 2016-os amerikai adatfelvétel, de hát miután globális nemzedékről van szó, mindegy, hogy amerikai, vagy mongol, vagy európai. A Facebook azért már lejjebb van. És ha most néznénk, valószínűleg az Instagram már még feljebb lenne a különböző közösségi portálok vonatkozásában.

Megtanultuk végre azt, hogy legyen valamilyen szinten Facebook-os kommunikációja ezeknek az ügyeknek, mire eljutunk oda, hogy ebben ügyesek leszünk, addigra már senki nem lesz, aki ezt használja abból a korosztályból, akiket meg akarnánk szólítani.

Tehát nagyon pörgő ez a történet és ez a világ, ezért nagyon fontos az, amit Ezredes úrral a szünetben mondtunk, hogy a személyes beszélgetések felértékelődnek, nem a közösségi

médián keresztül, mert azzal nem fogunk tudni lépést tartani, legalább is egyelőre.

Nagyon röviden csak, hogy látható legyen, hogy milyen eredmények határozzák meg azt, hogy ki mit gondol erről. Az a generáció, aki most az iskolában van, annak milyen élmények jutottak osztályrészül, szemben, mondjuk, azokkal, akik a NATO-szavazásról döntöttek annak idején, mondjuk, az a nagyszülők generációja nektek, ahol még a hidegháború – ugye, ez a szembenállás a szovjet és a nem szovjet tömbök között –, a diákmozgalmak, a tömegmédiák megkerülése fontos élmény volt. Ezzel szemben, mondjuk, az Y generáció, akinek, mondjuk, mármár a 9/11-es, szeptember 11-ei terrortámadás egy élmény volt, az iraki háború, a plázák megjelenése, a közösségi médiák megjelenése, a Wikipedia. Teljesen más ez a világ, amiben más hatások érik ezeket a fiatalokat. És a Z generációnál pedig megint más, ahol már a gazdasági válság megjelent. A klímaváltozás, mint olyan téma, hogy ha megkérdezzük bárkit a középiskolában, rögtön tudja, hogy miről van szó. A felhő-megoldások. Megkérdezzük a felhő-megoldásokról a nagymamát, hát fel fog nézni, és megnézi, hogy vannak felhők az égen. Teljesen mást jelent a korosztály számára. Az, hogy a video blogon keresztüli kommunikáció – nagyon sokan nem is értik ezt az idősebb generáció korosztályokban, de nagyon fontos az, hogy hogyan alakítják a gondolkodásunkat, mindannyiunknak, ezek az új típusú megoldások. És itt köszön vissza, hogy hát azért a terrorizmusban is, és persze a hadviselésben azért nagyon fífikásak azok a hadat viselő felek, mert, ugye, a dezinformációk, a cybertérben történő hadviselés, ami 5-10 évvel ezelőtt még csak ilyen utópiának tűnt egy James Bond-filmben, azok azért – ne legyen kétségünk a felől, hogy ennél sokkal durvább a valóság ebben a vonatkozásában.

Viszont, ami a jó hír, hogy ennek a korosztálynak, míg a korábbi korosztályokban a háborúérzeteket még a saját otthon megteremtése, aztán a biztos munkahely a nagyszülők generációjában, aztán utána a szülők generációjában már a munka és a szabadidő egyensúlyának a valamilyen szintű megtalálása volt egy fontos szempont, addig a mostani generációnál a biztonság és stabilitás lesz mint

fogalom, ami felértékelődik. Tehát azért erre tudunk építkezni mindannyian, s a NATO „iskolatáskájába” be tudjuk rakni ezt a fontos információt a jövőben stb., stb. Ha azt nézzük, hogy, mondjuk, a Z generáció és az eggyel felettünk lévő generáció, a millenáris vagy Y generáció, akik az ezredforduló környékén léptek be az iskolai szocializációba, mik, például, a médiafogyasztási szokások?

Itt is vannak azért olyan üzenetek, amik felé azért el tudunk mozdulni, mert míg korábban nagyon népszerűek voltak ezek a fantasy-k és mindenfajta ilyen tartalmaknak a vizsgálata, most ez a világvége hangulat, ez a katasztrófa élmény. Nagyon sok ilyen filmélményünk van

valamilyen jó zene, és akkor utána teljes lenne a marketing-gépezet működése. Ugye, a humorral, a jó zenével, a dizájnnal sokkal fogékonyabb a mostani középiskolás korosztály, mint az előző generációk, tehát, hogy ha, például, kommunikációt szeretnénk folytatni akár a NATO-val, akár annak fontosságáról, vagy gondolatokat akarunk ébreszteni, akkor ebbe az irányba érdemes elmozdulni.

S végezetül, ha megnézzük, hogy összességében mit tudunk most? Ugye, most tudjuk – a szakemberekhez szólna elsősorban, és a pedagógusokhoz is szólna elsősorban, hogy mit tudunk a korosztályról, és a korosztály és a fegyveres erők viszonyáról, például, akkor azt látjuk, hogy azokhoz a technológiákhoz – ez kiderült már az előzőekből is – nagyon ért mindenki.

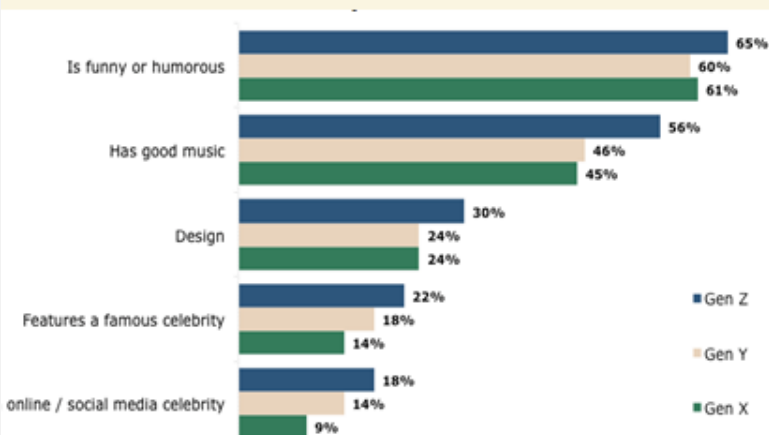
Tegye fel a kezét, akinek nincs okos telefonja. Tegye fel a kezét az, aki most az elmúlt másfél órában nem használta az okos telefonját.

Erről beszélek. Tehát gyakorlatilag a hadviselésnél, a cyber-hadviselésnél utánpótlás is van már, a hadszíntér mind a két oldalán, és sokkal jobban fogjuk érteni ezt a közös nyelvet. Digitális bennszülöttekkel ülünk, állunk szemben itt – én állok, a hallgatók ülnek, én digitális bennszülöttekkel vagyok szemben, miközben én gyakorlatilag digitális bevándorló vagyok ebben a kultúrában.

Nagyon erős a függetlenségi vágy a korosztályban, a mobilitási vágy is, amit erősítenek a lehetőségek is, hát legyünk őszinték, olcsóbb eljutni Londonba, mint Debrecenbe. Hát azért, meg talán gyorsabb is, ki tudja. Nagyon erős a mobilitási vágy, nagyon erős a függetlenségi vágy. Ez azzal járt – jegyzem meg halkan, ez a seregnak nem jó hír –, hogy a szabályok relativizálásával kell megküzdeni, tehát ha nem értünk egyet, vagy nem értenek egyet a fiatalok most valamilyen szabállyal, akár az iskolai szabállyal, nem biztos, hogy csak azért, mert az szabály vagy házi rend, be lesz tartva azért annyira szigorúan, mint amennyire mi szeretnénk.

De nagyon fontos a csoportmunka, nagyon jól tudnak a mostani fiatalok kommunikálni,

Kreatív elemek fontossága a célcsoport elérésben

mostanában, ami a holnaputánról szól, ami, már itt van holnap, és nagyon egy negatív felhangú világvége hangulatot árasztó katasztrófaélmények a médiafogyasztásban. De ez ilyen szempontból kihasználható erőforrás, mert a korosztály nyitott egy ilyen típusú tartalom iránt. De nagyon fontos különbség az, hogy szövegeket kiírogatunk – azt felejtsük el. Ez a szövegszerű üzenet-kommunikáció a telefonokon, amikor már smiley-kkal és képekkel és videoüzenetekkel kommunikálnak a fiatalok, főleg képekkel, nagyon erős képi hatásokkal, akkor meglehetősen anakronisztikus, és nem is tudunk ezzel igazából versenyezni.

A jó hír, hogy a NATO-t jó képállománnyal – tessék megnézni a kiállítást körben – ugye, jól el lehet adni. Tehát ezt a fajta védelmi árut ilyen típusú vizuális elemekkel jól el lehet adni, már csak egy-két szerep kéne még hozzá, meg

dolgozni csoportban, ami szintén erősíti azt, hogy ebben a fajta védelmi rendszerben, ahol csoportban kell dolgozni, többnyelvű közegben kell dolgozni, ez kompatibilis, hogy úgy mondjam, a mostani fiatalok világképével és gondolkodásmódjával. Nagyon fontos, hogy virtuális és valós közösségekben gondolkodik most mindenki már a korosztályon belül.

Ami egy kicsikét hiba, ha lehet ilyent megfogalmazni, bár távol álljon tőlem, nagyon gyorsan döntenek most a fiatalok: támogatunk, nem támogatunk; ide megyünk, oda megyünk. Nem kételkedik senki a saját képességében – néha nem ártana legalább megfontoltabb döntéseket hozni az élet sok területén, de ezzel valamit azért majd lehet kezdeni, lehet alakítani.

Nagyon fontos, hogy a Z generáció nagyon kevésbé bízik és támaszkodik az idősebb generációkra, ellenben nagyon erősen a saját ismeretségi körre, kortársakra, a csoportban lévő alfa hímekre, vagy nem tudom. Gyakorlatilag a kortárs hatás, az információk szerzési útja is nagyon erősen – Kedves Pedagógus Kollégák, nem mi vagyunk ennek a táplálékláncnak a tetején, azt lássuk be.

Viszont a fiatalok nem félnek a változástól, nem úgy, mint mi – mindenfajta szempontból kihasználható és kihasználható erőforrások. Együttműködők, nekem ez a személyes tapasztalatom is a korosztályról, nagyon jól lehet együttműködni, innovatívak, hihetetlen kreatív energiák vannak, szeretik a kihívásokat a mostani fiatalok. És ez nagyon jó, hiszen itt, ahogy láttuk, hogy azért a klímaváltozás, a menekült kérdés, a demográfiai helyzet kihívást adni fog bőven a következő időszakban.

Ami nagyon fontos, végezetül – és ez a NATO-nak a rossz üzenet –, hogy az intézményekbe vetett bizalom nagyon alacsony. És minél messzebb van egy intézmény, annál kevésbé bíznak benne az emberek általában, a fiatalok meg különösen. Az iskolai közösségben még inkább, aztán egy önkormányzat, az már, fene tudja, ami még messzebb van, a kormányzat, az, meg még, ami a fölött van, az meg már nem is létezik. Tehát, egy, túl messze van, és ott azért nincs meg az a fajta közösség, közvetlen kapcsolat és bizalom, ami ahhoz kellene, hogy

ezekben az intézményekben szilárdan lehessen hinni és bízni. A bizalom megteremtése és visszanyerése a korosztályban, az a nagy kihívás, én azt gondolom, a NATO részéről is. Ezen az „A NATO az iskolatáskában” – én ezt tudnám most berakni a legfontosabb üzenetként, hogy ezt valamilyen módon mindenféleképpen tudjuk magunk mögött.

Tehát, hogy „Mi vagyunk a NATO”, ugye, ez elhangzott, de ha „mi vagyunk a NATO”, akkor mi, a mi identitásunk? A legfontosabb kérdés ilyenkor az. És amikor azt mondjuk, hogy itt mégis csak a világ nyugati felén élünk, azért tegyük hozzá azt is, ebben a kis, egyre szűkülő, egyre erejét és hatását, gazdasági, társadalmi, katonai erejének a hatását veszítő térségben élünk, akkor azért fel kell tennünk egy pár kérdést, hogy mik azok az alap értékek, amik mentén itt elképzeljük a jövőt a világnak ezen a szegmensén.

Én útravalóul – ezt már nem a NATO-hátizsákba, hanem inkább a hallgatóság fele azt mondanám, hogy azért abban a sok bizonytalanságban, ami ér minket, a sok információdömpingben, azért három olyan szilárd fogódzópontunk van, ami mellett valamilyen módon ki kell tartania ennek a közösségnek, és mindegyik a történelemből jön Európában, és a jövőre mutatóan azért még fontos lehet, és mindegyik reagál a NATO alapelveire is.

Az egyik ilyen alappillérünk a görög demokrácia. Történelmi tanulmányokból már túl vagyunk rajta, de önmagában ez egy olyan hagyomány, a demokratikus döntéshozatal, a vitán alapuló döntéshozatal, amit nem szabad feladni semmilyen szempontból, szerintem. Bár nem vagyok egy ilyen tapasztalattal megáldott bölcs ember még, csak szeretném azt, de ezt én jó tanácsként mondtam el.

A másik ilyen fontos elem, az a keresztény etika. Most nem vallásról beszélek, hanem annak a gondolati körnek, amit ezek az etikai normák számunkra előírnak. Mit tegyünk a felbarátokkal, mit ne tegyünk; hogyan viszonyuljunk embertársainkhoz, a rászorulókhöz; hogyan gondoskodjunk

magunkról és a környezetünkről, hogy jobb és szebb legyen a világ.

A harmadik pedig a római jogrend. Ami a „ha egyszer lefektettünk egy játékszabályt, játszuk annak a rendjét”, ne rúgjuk fel lépten-nyomon, mert akkor nem fogunk tudni kooperálni, együttműködni.

Én azt gondolom, hogy ez a három értékrend az, amit a ha „mi vagyunk a NATO”, akkor a NATO ez a három értékrendhez is kapcsolódik ebben a pillanatban. Ha ebben partnerek tudtok lenni, vagy tudnak lenni, akkor ott nincs igazából ok arra, hogy nagyon borús jövőképet fessünk, de, ahogy elhangzott ma már többször, a biztonságért tennünk kell mindannyiunknak.

Köszönöm szépen, hogy meghallgattak.

Dr. Görög István

Tisztelettel köszönöm Domokos Tamás úrnak azt, hogy az elmúlt két hétben elvégezték ezt a kutatást, aminek, ha úgy tetszik, itt volt a bemutatója, és már látjuk azt, hogy a székesfehérvári korosztályok, a megkérdezettek hogyan vélekedtek. Nem tudjuk, hogy az egész országra reprezentatív-e, vagy ez csak a városra vonatkozik, és ez egy közel 1000 fős mintán alapul.

A tendencia akkor is elgondolkodtató, és biztos, felébreszti, a kételkedőkben is azt, hogy ugyan már, akkor most mi a teendő?

Húsz évvel ezelőtt rosszul döntöttünk mi, öregek, akik akkor éppen szavaztunk, vagy pedig hát a mai nap szavaznának így, hogyha most kellene az urnák elé járulni?

Én azt hiszem, hogy nem lehet ezt így párhuzamba venni, több ok miatt sem. Egyik: azért, mert jobban megváltozott a világ, valóban más élményeink voltak nekünk, vagy azoknak, akik akkor éltünk. Én úgy gondolom, hogy nagyon fontos lenne az, hogy az a sáv, amelyik azt jelzi, hogy mennyi a bizonytalanoknak az aránya, kvázi ő nem tudja eldönteni azt, hogy ide vagy oda, hol van a helye, azt a sávot kell valamilyen úton-módon lecsökkenteni.

Ennek mi az oka? Ennek valószínűleg az az oka, hogy nem foglalkozunk ezzel a kérdéssel, és valószínűleg az az oka, hogy természetesen a fiatalokat ez a kérdés, hogy ha úgy tetszik, maguktól nem érdekli, és nem biztos, hogy ennek mennek utána.

Én úgy gondolom, hogy ez, függetlenül, a jövő szempontjából is egy olyan kérdés, amit muszáj lenne segíteni, hogy mindenki tudja, hogy hol a helye. Tamás elmondott három értéket. Ezt a három értéket érdemes valamennyiünknek követni, és hát ez, ha úgy tetszik, így lettünk szocializálva, tehát valahol az bennünk van, és ennek megfelelően is gondolkodunk. S a diákok jelentős része nem így gondolkodik. S akkor, amikor ma éppen, ugye, zajlik arról a polémia, hogy most akkor azt a sok embert mi be kéne, hogy engedjük, vagy mit csináljunk velük, akkor azért érdemes mindenkinek elgondolkozni azon, hogy milyen trendek várhatók még az Önök, hogy ha úgy tetszik, életében.

Mindenki azt gondolja, hogy: „Uhh, hát ezzel foglalkozzon majd az, akinek ez a dolga.” Tisztelettel jelentem, van egy rossz hírem: ez ennek a csapatnak, akik itt vannak, valamennyiünknek gondolja és dolga lesz. Nagyon fontos dolga, hiszen csak akkor nem lesz ez a dolog, hogy ha az a hármas – volt: a görög demokrácia alapelemeinek, vagy alapelveihez való csatlakozás, vagy ahhoz való ragaszkodásunk, vagy ha kvázi nincs beleszólásunk abba, hogy mi történik körülöttünk. Mi nem így gondoljuk. Mi úgy gondoljuk, hogy legyen beleszólásunk, és ehhez viszont mindenkinek a maga módján, a maga helyén igenis, tenni kell ezért, igenis, ugyanúgy el tudja mondani a környezetének, hogy ma itt volt a konferencián, és felvetettek egy ilyen gondolatot, te mit gondolsz erről? Hogyan is lehetne erről gondolkodni, vagy hogyan is lehetne máshogy gondolkodni?

Ezért a válaszáért is kértük fel ennek a kommunikációs kérdéskörnek az egyik legnagyobb magyar szakértőjét, dr. Szeles Péter professzor urat, hogy mondja el ő, hogy gondolja.

Szóval: „Mi vagyunk a NATO?”, vagy határozott állításként mondjuk azt hogy: „Mi vagyunk a NATO”. Engem legalább is elgondolkodtatott az, itt az előbb szó volt az internet szerepéről, hogy fölmentem az internetre, megnéztem a NATO honlapját. Zseniális pr-program – nem PR, mert azt a buta politikusok és a műveletlen újságírók terjesztik, a Magyar Akadémia állást foglalt az ügyben.

Tehát a pr szakma tudását hasznosítva zseniális programot raktak össze. Ez a jelszava: „Mi vagyunk a NATO”, és külön oldala is van a programnak, ahol mindjárt egy filmet láthatunk. A film alatt pedig sok kis film következik, íme, ahol engem megdöbbsentett, hogy olvashatunk román, bolgár, ismét román, izlandi, olasz stb., stb., lejjebb aztán folytatva a sort, nagyon sok NATO-tagországnak kis bemutatkozó filmjét, és egyetlen darab magyart nem találtam.

Nekem mint magyar állampolgárnak, és mint civilnek, kifejezetten fájt, szégyelltem magam, hogy a NATO-n belül az Egészségügyi Kiválósági Központ címet megkapott és feladatkört megkapott Magyarország és magyar hadsereg, a Honvédség nem jelenik meg ebben a sorban, mintha nem lennének tagjai a NATO-nak, helyette román katonáorvosok műtenek egy kis filmen, és Románia mutatja be az egészségügyi ellátás zseniális felszereltségét és támogatottságát, színvonalát. Hogy is van akkor ez? Azt hiszem, most már érthető a címben szereplő kérdőjel, mert, hogy aggályaim és kérdéseim vannak a dologban, pedig korábban, a NATO-csatlakozáskor, nagyon büszkék voltunk a NATO-ra, és a Magyar Honvédség is pozitívan reagált.

Viszonylag kevesen ismerik, szerintem, ezt az összeállítást, mert néhány humorhoz vonzó katonák készítette el ezeket a karikatúrákat, milyen az ideális NATO-katona. És van itt, ugye, a Napóleon-pózba merevedett franciától kezdve a „Diszkrét, mint a dán” feliratig bezárólag sok mindenki. Itt a sarokban látjuk a magyart, hogy: „Megfontolt, mint a magyar”. És külön ki is emeltem ezt a képet, mégpedig azon okból, mert huszárként van ábrázolva a magyar katona. Azaz, a NATO-csatlakozás pillanatában a magyar kato-

nák még büszkék voltak a múltjukra, büszkék voltak a huszárokra, az ősökre. Az idén, hála Istennek, a már önálló katonai hungarikumként

bejegyzett huszárság, ennek a folyamatnak mintegy feltette a pontot az „i”-re. Elismerte a magyar huszárok történelmi szerepét és kiválóságát, hiszen, ugye, a magyar huszárok széledtek szét a nagyvilágba, és vitték ezt a katonai fegyvernemet, és alapították meg Amerikától kezdve Franciaországon, Oroszországon át, szinte az egész világon elterjesztve a könnyűlovasságnak ezt a műfaját. Amiért azt mondom, hogy: „a NATO-csatlakozás pillanatában még a katonák büszkék voltak a gyökereikre”, mert sajnálatos módon, annak ellenére, hogy az idén hungarikum lett a huszárság, Magyarországon nincs egyetlen egy huszáralakulat sem, amely nevében hordozná a gyökereket. Továbbélése lenne, legalább szellemiségében, az elődök munkájának.

Friss fejlemény az ügyben, hogy innen nem messze, Pákozdon, szeptember 29-én dr. Benkő

Tibor vezérezredes, a Magyar Honvédség vezérkari főnöke felavatta a grandiózus méretű huszárszobrot, „Miska huszárt”, ami a huszárságnak – nem egy huszáralakulatnak, hanem az összesnek – állít emléket, és valószínűleg tavasszal vagy tavaszra már megszületik a Guinness-rekord bejegyzés, és akkor majd ünnepség keretében még folytathatjuk ezt a kört.

Tehát Magyarországon nincs egyetlen egy katonai alakulat se, amelyik nevében hordozná a huszárt, szemben, mondjuk, Franciaországgal, ahol a Bercsényi által megszervezett katonai alakulat a mai napig létezik. A Bercsényi huszárezred, a mai napig így hívják őket, csak azóta átalakult a műfaj, úgy, hogy I. Bercsényi Huszár Deszant-alakulatról beszélünk. Itt éppen, ugye, a vágató husárokat, és oldalt pedig már az ejtőernyővel leereszkedő, szuperfegyverzettel felszerelt katonát látjuk. Ez egy emléklapja, itt van a jelvénye az ezrednek, ennek a Bercsényi alakulatnak. Ma már korszerű fegyverekkel, légi szállításra alapozva működik, ez az ezred fő profilja, és ugye, a mai francia husárok már nem lovon járnak, és nem karddal vagdalkoznak, hanem repülőből, és a legkorszerűbb tűzfegyverekkel felfegyverkezve védik a hazát, vagy teljesítik a küldetésüket. Ez a Bercsényi ezred, a Champs-Élysées-en a szokásos francia seregszemlén és katonai felvonuláson. Hát elszűrt színekkel nehéz észrevenni, hogy piros-fehér-zöld színekben pompáznak. Piros a sapka, zöld a sál a nyakukban, és hát a világos ing szín adja a fehér keretet hozzá. Franciák. Pedig a

franciákról tartják rosszmájúan Európában, hogy ők a leginkább – hogy mondjam ezt finoman? – a saját nemzetükre legbüszkébbek, s nehezen fogadnak el bármi más nemzetiséget. Itt

van a sapkájuk. Tessék csak nézni a jelvény alatti díszítést! A husárok zsinórzata, aminek funkciója volt annak idején – nem tudom, hogy hányan tudják, hogy a huszár ruháján az a sok zsinór aranyozva, vagy ezüstözve, vagy színezve, meg a csákóján, meg a nadrágján, annak funkciója volt: védte a testét a kardlap ütéseitől és a vágásoktól. Komoly védelmi funkciója volt ennek a zsinórzatnak. Hogy aztán ezt ráadásul még széppé is tették, az külön erénye. A francia ezred sapkáján megjelenik ez a huszárdíszítés. Nálunk nem. Miért nem? Ezek nekem furcsa kérdések, mint civilnek. Valószínűleg, ha katona lennék, és benne élnék egy rendszerben, akkor ezt másként látnám. Én mint magyar állampolgár, aki szeretnék büszke lenni a katonáinkra, és most egy viszonyt fogalmazok a NATO-val – nekem mindez furcsa.

De térjünk a fő témánkhoz, ugye: párbeszéd a társadalommal. Ha „mi vagyunk a NATO”, akkor mi kerüljön abba a bizonyos iskolatáskába, hogyan juthat el a NATO az ifjúsághoz? Hogyan lehet egy tudatosabb viszonyt kialakítani, építtetni? A szakmám a kommunikáció, úgy, hogy megpróbálom ebből az aspektusból a választ keresni. És ebben nagy segítségemre van Buda Béla, a magyar kommunikáció egyik nagy szaktekintélye, pszichológusnak a könyve – az „A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei” című művéről beszélek. Ő azt mondja, kapaszkodjanak meg: technikai fejlődés ide, okostelefonok oda, műszaki hitechnology fejlődés amoda, az ősember óta nem találtunk fel hatékonyabbat, mint ezt. Oda állok a másik elé, és belemondom a szemébe. Ennél nincs hatékonyabb. Azonnal látom a reakciót. Látom azt, hogy elnehezül a légzése, és ökölbe szorul a keze, és vörösödik a feje, azonnal tudom, hogy valami rosszat mondtam, akkor meg kell békíteni, és folytatom a mondatot. Vagy vigyorog, mint a vad alma, és látom, hogy tetszik neki az, amit mondtam, folytathatom a mondókámat. Tehát, ha ez a leghatékonyabb, akkor közvetlen emberi kommunikációt kéne

alkalmazni. Mit jelent ez? Hogy oda megyek, és elmondom.

Hogy hogyan lehet ezt átültetni a gyakorlatba a NATO vonatkozásában? Az örömhír, hogy van rá példa, van minta. Amit lehetőleg – nem kell kitalálni a spanyolviaszt. Amerikában kitalálták ugyanezeket az alapelveket, csak ott nem a katonaság, hanem a rendőrség megsegítésére, ez volt a D.A.R.E. program, amit aztán Magyarországon, ugye, az adaptáció miatt D.A.D.A. Programként kereszteltek el. A D.A.D.A. Program a dohányzás, alkohol, drog és az AIDS megelőzésére irányuló, nevelő munka fiataloknak. A sorrend fontos, mert, hogy a kutatások azt bizonyították, hogy ez a züllés útja, egyikből következik a másik, és ha valaki nem áll meg, vagy nem tud megállni az elején, akkor nagy valószínűséggel végig is mehet a soron. Tehát komoly erőfeszítéseket tesz a bűnmegelőzés terén a rendőrség, és ennek formáját, szervezeti kereteit, legitim megvalósítási kereteit nyújtja a D.A.D.A. Program. A lényeg, hogy meghatározott tematika és tananyag szerint történnek ezek a foglalkozások, és ezeket az órákat nem tarthatja más, csak rendőr. Ez adja az erejét, hiszen ő a hiteles mindebben.

Miért ne lehetne a NATO-ról, hasonló metodikával, mondjuk, a NATO szintjén egy

nemzetközi felállítással, egy ilyen tanár csapatot összerakni, akik, mondjuk, kettesével-hármasával járhatnák az iskolákat, és tarthatnának órát arról, hogy mi az, hogy biztonság, és mi az, hogy NATO. Ugye, itt van a rendőr hölgy, tartja az órát az iskolában, és magyarázza el, közérthetővé teszi az összefüggéseket a különböző állítások között.

A másik út, ami már nem közvetlen és direkt kommunikáció, az a média. A médiában, sajnos, itt az előbb is elhangzott, viszonylag keveset találkozunk a katonákkal. Miért? Azon túl, hogy van iraki misszió, mit csinálnak ott a magyar katonáink? Információnk nincs róla. Időnként egy-egy rövid hír, hogy száz ember helyet cserélt, vagy újabb kontingens, és fölváltották az előzőt. Ezen kívül nincs információ. Mitől is lenne a magyar társadalom büszke a katonákra? Mitől erősödne meg a katonák imázsa? Mitől lenne a társadalmi megbecsülése ennek a szakmának erősebb?

Kommunikáció nélkül ez nem megy. A média szereplésének szükségszerű velejárója kéne, hogy legyen, ami azt jelenti, hogy mind a katonai, mind a politikai vezetésben publicitás-érzékenynek kéne lenni a vezetésnek, publicitást igénylőnek, alkalmazónak, és publicitást teremtőnek kéne lenni a vezetésnek. Ez a menedzsment bűne. Ugye, jó magyar közmondás: mindig a fejtől bűdösödik a hal. Itt is erről van szó. Ha fönt nem akarják, akkor olyan lesz a gyakorlat is. Úgy, hogy erről azért el kéne gondolkodtatni a mindenkori vezetést. Mert az információs társadalom korát éljük. A lényeg, hogy nemcsak egy puskát kell tudnia elsűtni egy katonának, nemcsak a ravaszt kell tudni meghúznia, hanem kommunikálnia is tudni kell, sőt ma már az a társadalmi kép, hogy a katona, az az embereket gyilkolni képes hivatás, torz. Hiszen a katonaságnak már évtizedek óta nem ez a fő feladata, hanem sokkal inkább a béketeremtés és a békemegőrzés. Nemzetközi méretekben demonstratív példák sokasága bizonyítja. Megváltozott ennek a szakmának a funkciója, az, hogy ért a fegyverekhez is, és

tudja, hogy hogy kell erőt gyakorolni a fegyverekkel, ma is létezik. De nem ez a fő munkája, nem ezt csinálja napi 20 órában, hanem a békére koncentrál.

Úgy, hogy bármilyen szokatlan is: „a szó, az egy veszélyes fegyver” – mondta annak idején, ugye, az Illés együttes – én ilyen öreg vagyok, baby boom generáció tagja, hogy én még hallgattam ezt a slágert. De folytatódott is, hogy: „A szó veszélyes fegyver, / és van, aki fegyvertelen.” Én úgy gondolom, pont az előbbi gondolatok hatására, hogy ma a Honvédség, a magyar katona jelentős részben fegyvertelen.

Nádasdy Múzeum, Sárvár. Én a plakátot elsősorban nem a huszárok miatt hoztam, hiszen az országban itt van egyedül állandó kiállítás a

huszárságról, és többek között itt láthatóak két olyan magyar huszárezrednek is az emlékei, fennmaradt relikviái, amelyek egészen 1945-ig fenn álltak, pl. a Nádasdy-huszárok, és pl. a Jász-Kun Huszárezred. Mind a kettő egészen 1945-ig létezett. '45-ben, ugye, a rendszerváltás és az új katonai eszmeiség törölte el ezeket. Az a gondom, hogy a rendszerváltást követően ezeket nem állítottuk helyre. A történelmi igazságtétel itt még mindig hiányzik.

Ahhoz a munkához, amiről beszélek, pénz, paripa, fegyver kell – a paripát most hanyagoljuk, mert ma már, mutattam, a huszár sem a lovat használja, hanem páncélozott szállító harci járműveket. De pénz, az kell a kommunikációhoz, sok pénz. De nem elég a pénz, hanem kellene olyan szakemberek is, akik ezt tudják használni is. Na, főként ezért mondtam, e kettő hiánya miatt, hogy a magyar

katona ma jelentős részben fegyvertelen. A szakember alatt eredendően nem újságírókat értünk. Ahogy látom, minden politikai vezető elsőként, ha a kommunikációt akarja javítani, akkor újságírókat vesz föl. Óriási hiba, szarvashiba, mint ide Lacháza, akkora! Szörnyű, merthogy ez egy másik szakma. Nem ez a feladat, nem cikkeket kell írni – a feladat, az egész más. Ide kommunikációs szakemberek kellene.

És hogy mennyire igaz, tessék csak nézni: ez a magyar HM által kiadott színes magazin, Magyarországon működő külföldi szervezetek, katonai attasék, delegált újságírók, követségi alkalmazottak stb. tájékoztatására. Több nyelven készült. Igazi színes magazin. Mutatja, hogy a magyar katona, ugye, nem fegyvert fog, nem gyilkol, hanem láthatóan valamit épít. Mi a baj ezzel? Újságíró készítette. Mutatom, hogy a találós kérdés hamarabb megoldódjon. Kiemeltem azt a részletet, ami a probléma. Lyukas a gatyája. Na, ez alapozza meg az imázst. Úgy, hogy az újságíró abszolút vak, tudatlan az imázs terén, nem ért hozzá, és a feladat, az a bizalomépítés – ehhez megint nem ért, mert nem az ő szakmája. Úgy, hogy nem újságírókra van szükség, hanem kommunikációs szakemberekre.

Bizalmat kell építeni. Mi az a bizalom? Ugye, itt mindenki ismeri, gondolom, a bizalom körét a vígjátéksorozatból. Két meghatározást is hoztam. Ez Tom Marshall, az egyházi, akinek egyébként a könyve magyarul letölthető az internetről, zseniálisan jó. Ha az egyházi vonatkozásokat elhagyjuk belőle, akkor egy zseniálisan tömör és szakmailag kiváló összefoglaló a bizalomról, mit kezdjünk ezzel saját életünkben. És van egy másik meghatározás, az is az eretnek tudóstól, Francis Fukuyama-tól, aki megjósolta a történelem végét. Japán származású, és ma már Amerikában oktat, és a „Bizalom” című könyvében azt mondja, hogy ez egy szabályszerű, becsületes, együttműködésre kész viselkedés elvárása egy kapcsolaton belül, közös normák alapján. Na, ezzel már lehet mit kezdeni a NATO vonatkozásában.

Azért kell ezzel foglalkozni, mert az üzleti életben hallatlan értéke van a bizalomnak. Kutatások tömkelege, tőzsdei információk bizonyítják, hogy a magas bizalmi szintű

szervezeteknek háromszor nagyobb az eredménye, mint az alacsony bizalmi szintű szervezeteknek. Tehát érdemes ebbe fektetni, mert hozadéka van. Íme, talán többen felismerik: Kürti Sándor, a Kürt Zrt. alapítója. Azt mondja, hogy: „Amikor megbízta a mérnökeinket, és hagyta őket dolgozni, Széchenyi-díjat kaptam.” Működött a bizalom. Ugye, ő annak a cégnek az alapítója és vezetője, amely egy kicsi területnek a DeLorean-ja – a Rolls-Royce kategória – az adatmentés világa. Ma Bill Gates-nek, ha tönkre megy egy winchestere, akkor ide zárandokol el a Kürt Zrt.-hez, hogy mentsék le róla az adatokat, mert ezt ma a világon a legjobban ez a kis cég csinálja. Egy másik közismert cég képviselője a Lipóti Pékségtől, Tóth Péter, azt mondja, hogy: „A kölcsönös bizalom a becsületre épül.” A katonáknak ez egy nagyon ismerős fogalom kell, hogy legyen. Megint csak értelmezhető, alkalmazható a NATO-ra.

És hadd idézzek még egy japán tudóst, Mari Sako-t, ő azt mondja, hogy három fajtája van a bizalomnak: szerződésen, szakértelmen és hírnéven alapuló. Szerződésen alapuló bizalom, ugye, ott van a NATO-szerződés. Szerződött partnerek, tagok vagyunk. Szakértelmen. A magyar katonák szakértelme számos területen megkérdőjelezhetetlen, gondolom, az egészségügy terén nem véletlenül kaptuk a Kiválóság Központ lehetőséget. De több egyéb szakmai témakörben is kiválóak a magyar katonák. És ott van a hírnéven alapuló – szerintem ezzel van a legnagyobb gond, mert, hogy ha valamiről nem beszélünk, az nincs. Ha valamiről nem tudatunk, nincs róla információ, nem ismerjük meg, akkor azzal semmilyen viszonyt nem tudunk ki se alakítani.

Kutatások bizonyítják, hogy az emberek azokban a szervezetekben bíznak, és itt különböző pozitív jelzőkkel írhatjuk le ezeket – néhány szervezet emblémáját feltettem ide –, de ennél ma már többet tudunk, épp a kutatások miatt. Ezeknek a kutatásoknak az egyik úttörője egy nemzetközi pr-ügynökséglánc, az Edelman, ők évente végeznek egy ilyen nagy bizalmi kutatást a világban, Trust Barometer címmel, bizalmi index címmel, és ennek a tanúsága, hogy van hat olyan jellemző, ami alkalmassá teszi a szervezetet arra, hogy megbízzanak benne, hogy ez a bizalmi szint kialakuljon. Az első ilyen jellemző, ez a

szervezeti bizalom, ami alatt az értendő, hogy a vezetés azt teszi, amit mond. Ugye, ismerik a „vizet prédikál, és bort iszik” – na, ez nem fér ide bele, azzal semmilyen bizalom nem fog létrejönni. Szervezeti állandóság. A teljesítmény,

a szolgálat megfelel, vagy meghaladja a sztenderdeket. Többet nyújtani lehet, kevesebbet nem lehet, mert ott se pozitív megítélés nem lesz, se bizalma nem lesz. Elérhetőség. Külső és belső érdeklődők számára elérhető transzparens. Na, itt vannak a legnagyobb gondok. Nézzék meg, ez egy tragédia, valószínűleg kulturális tragédia Magyarországon. Nézzék meg cégek, szervezetek honlapjait: ami nincs rajta, az kép, fotó, név és elérhetőség. Mintha titkolnánk, hogy mondjuk egy szervezetnek ki a vezetője, ki a humánpolitikusa, ki a marketingvezetője, s az hogy néz ki. Most vagy a munkáltató szégyelli a saját alkalmazottját, vagy az ostobaságnak nincsenek határai. Miért is nem kerülnek fel ezek az információk? Csak. Fogékonyság. Érzékel, és válaszol külső és belső problémákra. Dübörög a világ körülöttünk, újabb és újabb kihívásokat teremtve. Itt a nagyszerű lehetőség, hogy mihez hogy reagálunk, mire válaszolunk, mire nem, mivel kapcsolatban mi a viszonyunk. Elkötelezettség. Megint csak megfelel, vagy meghaladja az érdek elvárásokat. Többet szabad teljesíteni, kevesebbet nem. És végül az utolsó, az aktivitás. Okot szolgáltat a szervezet arra, az érdekgazdáinak, hogy támogassák a szervezet küldetését. De okot kell szolgáltatni. És itt az Edelman-nak az emblémája, alul, s a kutatás konklúziója. Nem megyek bele most a részletekbe, csak jelzem, hátha lesz valami kiadványban összefoglalója a rendezvénynek,

ahol végig lehet csemegézni mind a 16 attribútumot. Ezekkel lehet építeni a bizalmat szervezeti szinten.

Tehát a NATO szintjén le kell fordítani mindegyiket – magyarul vannak fent természetesen, de adaptálni a szakterületre, és utána konkrét gyakorlati feladatokkal megvalósítani mindezt. A lényeg, hogy komoly ígéretünk legyen a közönség, a társadalom számára – a NATO esetében, ugye, ez a biztonság –, és az ígéretet be is kell tartani, mert csak ez építi a bizalmat. Úgy, hogy ezt végig kell gondolni erről az oldalról, nagyon keményen.

S akkor utolsóként egy új feladatkörre szeretném felhívni a figyelmet, valószínűleg, az itt ülő fiatalok többsége fog majd ezzel foglalkozni – ne adj, Isten, néhányuknak hivatása is lesz, vagy azon belül feladatköre –, ez pedig nem más, mint a marketing szakma ma legaktuálisabb, legfrissebb, nemzetközileg legfrissebb törekvése, konklúzió tulajdonképpen a piaci folyamatok korábbi évszázadaiból, hogy pártfogókat, támogatókat kell szerezni, teremteni. Nem elég egyszer eladni valamit, azt a hülye is tudja. Rásózni valakire valamit egyszer, az nem marketing. Visszatérő vevőt teremteni, elkötelezett vevőt teremteni, na, ahhoz kell a tudás. És e téren a mai tapasztalatok és kutatások azt mutatják, hogy megváltozik a világ, láttuk ennek itt a generációs háttérét.

Kinek hisznek az emberek? Leginkább a hasonzorúeknek, és nem a fizetett hirdetéseknek. Ez azt jelenti, hogy megváltozik a piaci kommunikáció. Amit évtizedeken keresztül korábban hittünk meg csináltunk, az ma már nem működik, a Z generációval kapcsolatban végképp nem fog működni. Azaz, irányítottuk a diskurzust korábban, ma maximum a vita feltételeit, kereteit tudjuk megteremteni. Tudatot formáltunk korábban, most pedig elfogadást teremtünk, és bizonyítanunk kell az állításokat. Nagy közösséget céloztunk, most kis közösségeket kell célozni, és megértetni velük, és elfogadtatni velük. Elmeséltünk a storykat korábban, most pedig több hangon kell megszólalnunk. Tájékoztattuk a célcsoportokat, átadtuk az információt, most pedig hívóinkké kell tennünk őket, mert ezek a pártfogók. És mindez integrált megközelítést igényel, tehát

nem elég a korábbi szakbarbárság, hogy csak egyik vagy csak a másik feladatkör, hanem harmonizálni kell a különböző funkciók működését.

A tapasztalatok és a kutatások azt mutatják, hogy a támogatók 70 %-át a kellemes meglepetés generálja. Na, erre kell felkészülni, többek közt a NATO népszerűsítése kapcsán is. Aktív személyes élmény, pozitív személyes élmény, ez a pártolóvá válásnak az alapja. Barátok, családtagok, munkatársak – ezek a legfontosabb motivációs tényezők. Hogyan lehet pozitív személyes élmény? Nézzük, hogy a kommunikáció mit jelent az esetünkben. Meglepő brand- és termékélmények, meglepő minőség, és a harmadik, ugye, ez az ár-érték arány, miért mit kapok. Ha lefordítjuk ezt a meglepő pozitív személyes élményt a NATO esetében, akkor, például, itt a közelben, Pákozdon a Katonai Emlékpark keretével, keretezésében és fejlesztési erőfeszítéseivel hamarosan megvalósul a kalandtúra, a Miskapróba útvonal gyerekek és felnőttek számára – pont ilyeneket kínál majd. Ezek azok az ügyetlenkedések és ügyességek, amik sok-sok személyes élményt alapoznak meg, egész más kötődéseket tesznek majd lehetővé. Íme. Ugye, egyszerre átélve, nyújtva a teljesítményt, elérve bizonyos célokat, olyan pszichés és lelki és fizikai élményekben részesíti a résztvevőt, amely a későbbiekben komoly ajánlólevéllel képes válni. Mit mondanak ezek a pártolók? Storykat mesélnek, történeteket. A legkevésbé sem a reklámról beszélnek. Tehát nem a hivatalos kommunikáció a lényeg, hanem ezek az élmények, és hagyni kell, hogy ezek az élmények hadd terjedjenek. Ennek a keretrendszerét kéne megteremteni, úgy gondolom, hogy itt is.

A legfőbb instrukció, akár csak Steve Jobs elhíresült beszéde, fent van a neten, meg tudják nézni. Ugye, meghívták őt, még, amíg élt, azt hiszem, a halála előtti évben, már betegeskedett, a Stanford egyetem szeptemberi megnyitó ünnepségére, és mindenkit megdöbbsentett, amikor ott elmondta, az egész egyetem előtt, hogy ő soha nem végzett egyetemet. De az Apple-t vezeti, és a világ meghatározó híradástechnikai és kommunikációs fejlesztőjeként meghatározta tulajdonképpen a

jövőt. Tehát légy része a beszélgetésnek, és légy emlékezetes. Erre kéne törekedni.

Ez a zárszónak se rossz, és sajnálom, hogy a Magyar Honvédségnek nincsenek itt a NATO-közleményhez hasonló gyönyörű fotói, ahova egy magyar hölgyet raktam volna szívem szerint, de hát a Honvédség hivatalos honlapján ilyen fotóválogatási lehetőség nincsen.

Köszönöm szépen a figyelmet.

Dr. Görög István

Hát ez a konferencia már a harmadik alkalommal Fehérváron van, egy fehérvári civil szervezet kezdeményezésére. Most is az örömünk az, hogy meg tudtuk szervezni, öröm az, hogy együtt lehattunk, és azt hiszem, hogy öröm az, hogy talán előre léptünk, és talán meg tudjuk határozni azt, hogy mi lesz egy negyedik, ötödik konferenciának a témája. Talán kijelöltük azt az utat, ami nagyon fontos. De amiben rengeteg munka van, s rengeteg közös munka van.

Kérdés az, ugye, hogy kik ebben az érdekelt felek. Professzor úr megjelölte, és azt is, hogy ebben a Magyar Honvédségnek és a NATO-nak

milyen szerepe van. Ezek fontos intézmények. Mi csak egy kis civil szervezet vagyunk, ebből következően mi csak azt tudjuk megmondani, hogy mi mivel tudjuk a fehérvári fiatalokat segíteni abban, hogy az ő jövőjük is biztonságban telhessen, a szükséges intézkedéseket és lépéseket ma megtehessék. Mi azt szeretnénk, hogy ha ennek aktuális módszereit a fiatalokkal együtt tudnánk fejleszteni. Nagyon nagy szükség van arra – a fiatalok érdekében és a fiatalok jövője érdekében –, hogy velük közösen lehessen ezt a dolgot előkészíteni. Ezért is keressük a kapcsolatot például a Kaptár Egyesülettel, amelyik összefogja a fehérvári „méhecskéket”, az ifjúságot, és biztosít egyfajta összeköttetési lehetőséget, egy „kaptárt”.

Megmondjuk őszintén, hogy sikereket értünk el. Itt van a megszólított Katonai Emlékpark szakmai vezetője, Oláh László úr, akit arra kértem, hogy mai utolsó előadásunkon ő vessen fel gondolatokat a mindennapi gyakorlatból.

Kérlek, László, hogy tartsd meg előadásod.

OLÁH LÁSZLÓ: MÓDSZEREK ÉS GYAKORLATI JAVASLATOK

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Kedves Jelenlévők!

A kicsit túlterhelt ülőgumók és a felizgatott bélbolyhokkal való küzdelem jegyében tisztelettel köszönöm, hogy még rám is figyelmet szentelnek. Hogy miről fogok szólni? Egy kicsit gyakorlati oldalra szeretnék elmenni a rendelkezésemre álló – megnyugtatóképpen mondom – kilenc percben. De csatlakozni tudok az előttem szólókhoz, hiszen amit mi a gyakorlatban végrehajtottunk, ha nem is mindig tudatosan, de összecseng azokkal a tudományos hátterekkel, amelyek arról szólnak, miként lehet hatékonyan kommunikálni a különböző generációkkal. A hazafias, honvédelmi nevelés és a NATO-hoz való kapcsolatunk bemutatása jegyében a kezdeményezéseinknek egy nagy része a fiatal generációhoz kapcsolódik. És azt szeretném röviden elmondani, hogy ennek érde-

kében milyen feladatokat tettünk eddig, milyen irányba mozdultunk el, és hogy jelenleg mik a lehetőségeink a továbblépésre.

Elsőként, hogy célszerű és stílszerű legyek, beszéljünk erről a konferenciáról, amely immár harmadszor jelent meg. A résztvevők köre rendszerint változott. Volt, amikor döntő zömmel pedagógusok, civil szervezeti vezetők voltak. Tőlük azt reméltük, hogy a pedagógusok majd a tantestületeken belül, valamint a diákok irányába fogják közvetíteni ezeket a gondolatokat; a civil szervezetek vezetői pedig a civilség erejével a

civil társadalmi rendszeren keresztül érik el a társadalmat. Volt olyan konferenciánk, amikor a szakemberek ültek többségben. Az azt segítette, hogy minél komolyabb alapokra tudjuk helyezni a tevékenységünket. A mai napon pedig a diákok vannak többségben, és csatlakozva Professzor úr azon gondolatához, hogy a face to face kommunikáció az, amikor egyenesben nektek tudjuk elmondani, az az egyik leghatékonyabb. És hiszem azt, hogy – itt most mintegy 130-140 diák ül velünk szemben – nemcsak ezt a 130-140 diákot fogjuk elérni, hanem rajtatok keresztül a korosztálytársakat is, barátokat, iskolatársakat, és hadd menjen ez szélesebb körben tovább. A mai napon a diákokon kívül pedagógusok is és felnőttek is jelen vannak, akiktől azt várjuk, hogy segítsék majd ezt a folyamatot.

Ha sorolom a tevékenységi körünket, mindenképpen meg kell említenem, ki kell emelnem a „Hazafiság Iskolája” pedagógiai programot, amelynek elsődleges helyszíne a

Pákozdi Katonai Emlékpark, ahol elsődlegesen a középiskolás diákok esetében jelenik már meg a NATO egy-egy alkalommal, külön foglalkozási helyként. Azonban nem direkt a NATO-ba, de más módszerekkel érzékenyítve a résztvevőket, már általános iskolás korban is, ha csak azt nézem, hogy olyan teremben tartunk foglalkozást, ahol egy NATO tájékoztató pont működik – bár lehet, hogy a tartalom nem éppen oda húz, ezért valamilyen vizuális élményen keresztül már meg tudjuk érinteni a fiatalokat. Vagy az egyik foglalkozási hely éppen a nemzetközi békefenntartás, amelyben a NATO szerepe vitathatatlan, és így már más korosztályokat is meg tudunk szólítani a NATO irányába. A „Hazafiság Iskolája” pedagógiai program keretében az elmúlt 5,5-6 tanévben 107 iskola több, mint 21 000 diákja járt nálunk, tehát a megérintett létszám már ezt is mutatja.

#MIVAGYUNKANATO

Az a civil szervezet, amely ezt a konferenciát is létre hozta, az a Honvédség és Társadalom Baráti Kör Székesfehérvári Szervezete, a 23 éves tevékenységünk zászlajának a csúcán a Katonai

Emlékpark van. El kell, hogy mondjuk azt, hogy hazánkban egyetlen állandó NATO tájékoztató pont működik, ez a HTBK-szervezet és a Katonai Emlékpark közös fenntartásában Pákozdon a Katonai Emlékparkban, érthetően, ahol különböző tájékoztató- és szóróanyagok, amelyeket itt is hoztunk, ezek jelen vannak, elérhetőek, megtekinthetőek, és információként is szolgálnak. És nemcsak a Katonai Emlékparkban érzük el ezt a tájékoztatási felületet, hanem kitelepülünk. Például most ide kitelepültek az előtérbe a kollégáim, és elhozták azokat az anyagokat, amelyek erről szólnak. De ott vagyunk rendszeresen a NATO-futáson, ahol a NATO tájékoztató pontot mi működtetjük.

És ott vagyunk mindenhol, ahol találunk felületet, így például holnap az Alba Plázában is találkozhatunk, ahol próbáljuk a nagy közönségnek egy kicsit a NATO egy-egy szeletét bemutatni, felkelteni az érdeklődést a téma iránt. Már szó volt arról, hogy itt a kiállítás vizualitásával milyen lehetőséget biztosít arra, hogy elérjük a szíveket, a lelkeket, az agyakat. Ez a kiállítás, amely itt most látható, tegnap került itt megnyitásra, már néhány helyen járt, de az igazi nagy út, amit meg tud tenni ez a kiállítás még, csak most indult el.

Viszont ezzel párhuzamosan fut még egy kiállításunk, amit 3 évvel ezelőtt készítettünk el, a NATO radar- és légtérvédelmi tevékenységét mutatja be, és a magyar Gripenek, a magyar katonák baltikumi légtérrendészeti szolgálatát mutatta be. Azt a kiállítást 17 000-en látták. És itt nem azokról beszélek, akik elmentek egy

épület kirakata előtt, benéztek, és azt mondták, hogy ott valami kéklík, és már mentek tovább, hanem ez azt a számot tükrözi, ez a 17 000, akik effektív ott voltak a kiállításokon, és oda jöttek, hogy ezt megtekintsék.

Ha ez a kiállítás, ami most itt kint látható, hasonló számadatokat tud mutatni, és hasonló eléréseket tud mutatni, akkor azt hiszem, hogy ezzel is ez a civil szervezet a képességein jóval túlmutatóan tudja segíteni ezt a tevékenységet.

Rendszeresen megjelenünk iskolákban. Ezen a héten éppen a „We are NATO” program keretében Hajmáskéren és Papkeszin általános iskolások között voltunk, de nemcsak ennek az egyhetes programsorozatnak a keretében, hanem

más alkalmakkor is megjelenünk iskolákban, ahova hívnak bennünket, ahol látunk lehetőséget, van együttműködési szándék, oda örömmel megyünk, visszük azt a lehetőséget, képességet, amelyikre mi alkalmasak vagyunk.

És most pedig egy módszertant is hoztunk, hogyan lehet direktben a fiatalokat megszólítani, és hogyan lehet részükre a NATO-val kapcsolatos gondolkodást felerősíteni; hogyan lehet számunkra információt szerezni a fiatalok ez irányú ismereteiről, érdeklődéséről, véleményéről. Arról is, hogyan adhatunk mi át a fiataloknak hasonló élményeket, ismereteket, és hogyan generálhatjuk azt a gondolkodást, amely arról a tevékenységről szól, amiért, például, ezt a konferenciát is életre hívtuk.

Itt, a külső térben, ha kimegyünk az ajtón, a szemben lévő fal két oldalán nyílik egy-egy nagyobb terem. Mind a két teremben két-két foglalkozási hellyel várunk benneteket, illetve azt az 50 diákot, aki most érkezett meg, kimondottan csak a délutáni programra. A négy

foglalkozási hely, az úgy néz ki, hogy Havasi Imre nyugállományú ezredes úr és Juhász Zoltán nyugállományú alezredes úr, ha kimegyünk az ajtón, a bal oldali megközelítési teremben ott lesznek ketten. Ezredes úr egy, a NATO-t egy kicsit térben, időben, helyben elhelyező beszélgetés és egy játékos feladat okán kezd el veletek kommunikálni erről a témakörrel, és mutatja be nektek azt a módszert, hogy hogy lehet kapukat nyitni ahhoz, hogy mi ismeretet adjunk át, és hogy lehet tőletek információt, véleményt kapni.

Juhász Zoli barátom egy feladatlappal készült, 12 kérdés. Nemcsak egy iskolai feladatlap ez, sőt egyáltalán nem az, hanem egy kapu, amely, ha jól nyitom ki, akkor azok a célok megvalósulnak, amiért oda csalunk benneteket. A jobb oldali teremben dr. Szép József nyugállományú ezredes úr egy rövid, kis kivetítéses, békefenntartáshoz kapcsolódó tevékenységével nyitogatja ezeket a kapukat, illetve ugyanannak a teremnek az innenső felén egy kérdőív kitöltésére kérünk benneteket, amely viszont szorosan kapcsolódik ahhoz, hogy mi a NATO-irányba ezzel el tudjunk számolni, és megismerjük a ti véleményeteket.

Van még egy ötödik foglalkozási hely: amikor végzünk az előző helyeken, akkor itt kint, a regisztrációs pontnál Geguss Ákos és Szekeres Tamás munkatársaim, barátaim várnak benneteket egy kis élményszerűséggel. Ha már NATO-ról, honvédelemről, hazavédelemről, fegyverekről beszéltünk, akkor mi hoztunk nektek figyelemfelkeltésként, érdekességképpen, játékképpen Raptor lézerharcot, amelyet elsődlegesen most azért inkább bemutató jelleggel szeretnénk célba lövésre használni, de ha úgy hozza a sors, még egy kicsit tovább is léphetünk. Ehhez a partnerségetekre van szükség.

Azt hiszem, hogy csak bele tudtam csípni abba a széleskörű tevékenységi körbe, amelyet egy civil szervezet – együttműködve a Katonai Emlékparkkal, más támogatókkal, szervezetekkel, barátokkal, iskolákkal, intézményekkel – végez, annak érdekében, hogy valóban mi lehessünk a NATO. Jelentem, befejeztem.

Köszönöm szépen a figyelmet.

Nagyon szépen köszönöm. A reggeli kezdés előtt egy kicsit más volt a konferencia elgondolása. Azért sok minden dologban, én azt hiszem, hogy összeállt egy ív. Amikor, ugye, erre egy katonás példát akarok mondani, amikor elindítjuk a kézigránátot, megcélozzuk, hogy oda akarjuk valahova dobni, és aztán ezt követően olyan sok minden befolyásolja azt, hogy mi hogyan érjünk oda, mert érik ilyen hatások, olyan hatások, nem vagyunk elég erősek, nem megy elég messzire, szél jobbról, szél balról. Hát körülbelül ez a mai konferencia is így alakult. Ültünk, alakult, és valahova ez a dolog elért. Én azt gondolom, hogy ennek az üzenetei azért alapvetően becsapódtak.

Hogy megint egy kicsit anekdotázzak, mert én már 20 évvel ezelőtt is itt állhattam a színpadon, és felkonferáltam az akkor élt, szintén egy másik generációhoz tartozó Gyuricza Bélát – csak akkor még nem tudtuk azt, hogy vannak ilyen korosztályi hatások, és ekkora különbségek lesznek, és arra se gondoltunk, hogy majd az idő előrehaladtával ilyen gyorsan változnak meg a korosztályi sajátosságok is. Pont tíz évvel ezelőtt, a Magyar Honvédség akkor éppen 160 éves volt – miután tudjátok, jövőre lesz 170 éves a Magyar Honvédség. A pákozdi csatától számítjuk a Magyar Honvédség tűzkeresztségét, és 1848 májusában alapítják meg, illetve írják alá azt a rendeletet, amellyel elindul a Magyar Honvédség, hogy egyáltalán legyen a magyaroknak egy önálló hadseregük.

Ennek az önálló hadseregnek a 170 éves évfordulója lesz jövőre, de én a 160-asról mesélek. Bemutattunk valami hasonló kiállítást, mint amit most, csak nem a NATO-ra vonatkozott, hanem a Magyar Honvédségre. És arra vonatkozott a kérdés, hogy mit gondoltok, a magyaroknak legyen-e önálló hadserege, kell-e ez nekünk? Felszólal egy gyerek, rettenetesen büszkén, és mondja, hogy ő azt javasolja, hogy ennek az egésznek semmi értelme, mert abban az esetben, hogy ha itt történik valami, akkor azt mondta az ő édesapja, hogy ők azonnal kimennek a repülőtérré, fölülnek a repülőgépre, és már itt sincsenek. Tehát ez a dolog itt az ő részéről le van tudva. A kérdés csak a következő volt, ezt egy másik gyerek tette föl: „Hova szól a

repülőjegyed?” Ezen mélyen elgondolkozott az egész publikum, és ténylegesen nem lehetett megválaszolni. Két részre szakadt a tábor: az egyik azt állította, hogy le se tudsz szállni, hiszen hogy ha ma itt valami háború lesz, akkor abban az esetben az valószínű, nem két kicsi között lesz, hanem egy pillanat alatt beborítja a Földet, ennek megfelelően akárhova repülnek, nem fognak tudni leszállni, vagy legalább is nem kerülnek el a háborút. Úgy ért véget ez a kis tanácskozás, amin egyébként legalább ennyien voltak, mint most itt, hogy nem volt megállapodás.

Hosszú-hosszú napok után is hallottam azt, hogy még mindig megy a vita, és amikor meglátogattak bennünket, iskolai közegben, ez az osztály, akkor a következőt mondta el az egyik fiú: „A vita az iskolában hosszú ideig tartott. Mind a mai napig nem tudjuk eldönteni, ezért úgy gondoljuk, hogy érdemesebb azon töprengeni, hogy meg kell saját magunkat védeni.” Ezzel ért véget ez a kis beszélgetés.

Amiért érdekes lesz számunkra is, hogy ma úgy kezdtem a mondandómat, hogy húsz évvel egy NATO-népszavazás után, amikor egy ország döntött arról, hogy mi abba az irányba menjünk, és csatlakozzunk ahhoz a csoporthoz, akkor nem lehet az, hogy majd holnap reggel felé úgy gondoljuk, hogy abból ki kell lépni. Nem lehet úgy csinálni, hogy egyszer be akartunk lépni, majd ezt követően látenszen csinálunk úgy, hogy nem akarunk csatlakozni, a NATO-hoz. Nem teljesül, hogy mi is a NATO tagjai vagyunk, azaz, hogy „Mi vagyunk a NATO”. Hiszen nem tudunk máshogy ennek megfelelni. Hogy ha ez nem így van, ebben az esetben ennek az egésznek az inverze az igaz, és akkor viszont előkerül az a kis parafrázis. Nekem az a kérésem, hogy mindenki a saját területén beszélgessen erről, és ha lehet, akkor foglaljon állást.

Köszönöm szépen, hogy együtt lehettünk.

Minden jót kívánok!

**A „NATO AZ ISKOLATÁSKÁBAN”
KONFERENCIA
A „MI VAGYUNK A NATO”
KOMMUNIKÁCIÓS PROGRAM KERETÉBEN A
HONVÉDSÉG ÉS TÁRSADALOM BARÁTI KÖR SZÉKESFEHÉRVÁRI SZERVEZETE
SZERVEZÉSÉBEN A
NATO KÖZPONT PUBLIC DIPLOMACY DIVISION
TÁMOGATÁSÁVAL VALÓSULT MEG**